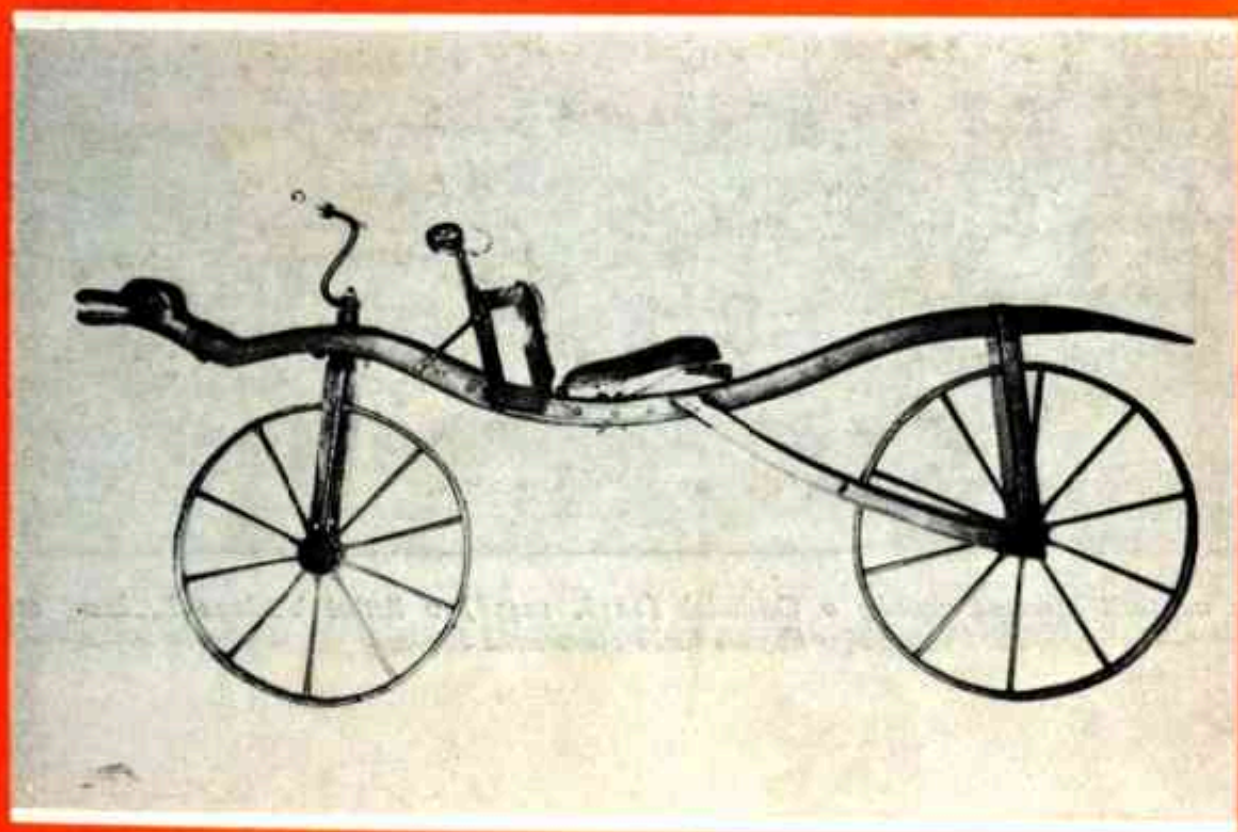

252 zprávy '88

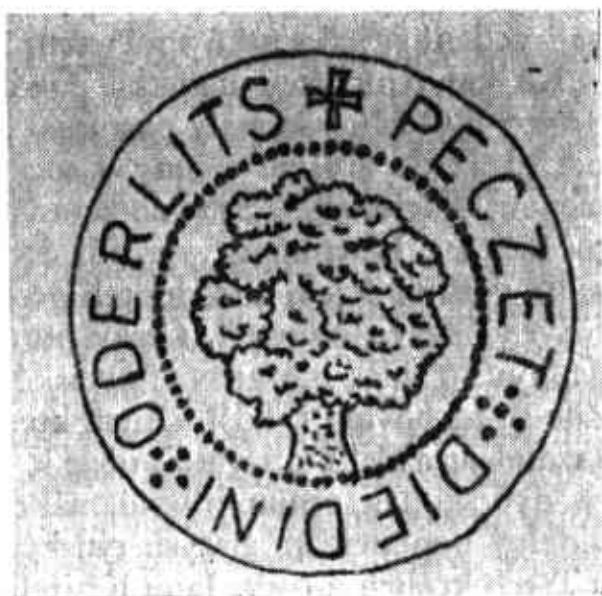
KRAJSKÉHO
VLASTIVĚDNÉHO MUZEA
V OLOMOUČI

ZE STARŠÍ HISTORIE ODRLIC

Pečet Odrlic

Nejstarší varianta dnešního názvu Odrlic se dochovala v kopiáři olomoucké kapituly ze 14. století – „Vdrilice“ (Udrlice). V česky psaných pramenech se pak postupně objevují tvary Udrlice, Oudrlice, a k roku 1614 je doložen i dnes užívaný tvar. Z latinských známe názvy Udrlice, Oderlicz, Uderlicz a v německých pramenech pak Oderlitz i Uderlitz. V hanáckém nářečí se objevuje tvar Hodlece („do Hodlec, v Hodlecích“) a pro obyvatele pak Hodlečák.

Na katastru obce vznikaly postupně názvy pro něčím charakteristické části polí, luk, lesa nebo i pro cesty a řada z nich se dochovala až do dnešní doby: Zábrančí, Hliníky, Močáry (Močály), Klíny, Lipky, Výmole, Díly k horám, Horka, Chrastí, Kopaniny, Rozsochy, Přesloučí, Rváčovy, Nivy, Formanka, Hrnčířky, Malé a Velké traty, Obecna, Trávníky, Malé padělky.

Nejstarší zmínka o Odrlicích se dochovala v kopiáři listin olomoucké kapituly uloženém dnes ve fondech Státního oblastního archivu v Olomouci. Zde je i apograf listiny krále Václava I., který nařizuje představeným zemským úředníkům ve městě Olomouci, aby nepodporovali násilí páchané na „svobodných“ a uhradili škodu způsobenou jistému Řehořovi, královskému kaplanovi a olomouckému kanovníkovi v jedné osobě, který byl přepaden v kapitulní vesnici Odrlice. Zároveň král žádá o potrestání viníků. Opis listiny není datován, ale vzhledem ke zprávám o pobytu Václava I. na Moravě v létě roku 1237 v souvislosti s královým tažením proti jeho bratrovi a zároveň moravskému markraběti Přemyslovi, lze první zmínku o Odrlicích datovat do let 1236 až 1237.

Také druhá nejstarší písemná zmínka se dochovala jen v opise. Jde o listinu Přemysla Otakara II., která je datovaná ve Znojmě 16. května 1251 a král v ní potvrzuje, že čtyři selské usedlosti v Odrlicích, které byly původně majetkem kláštera Hradiska, patří nyní již zmíněnému Řehořovi, v té době

kaplanovi Přemysla Otakara II. V originále se dochovala až třetí písemná zmínka o obci z 28. června 1420. Šlo o záznam sporu mezi kanovníky Mikulášem Frenem a Chvalkem ze Smilova, kteří si vzájemně upírali vlastnické právo na Odrlice uváděné zde jako kanovnickou prebendu a spor byl pak rozhodnut ve prospěch Mikuláše Frena. Kanovníci patřili totiž ke kapitule sídlící při katedrálním kostele svatého Václava v Olomouci a vedle církevních povinností měli nárok i na nemovitý majetek. Původně sami spravovali vesnice a usedlosti jim patřící, často zde i sídlili a teprve později přenechávali vedení svých statků správcům.

Ke kanovnickému majetku patřila i Senička, Cakov, Příkazy a polovina Senice. I Odrlice se staly postupně jejím výhradním majetkem a tento stav se udržel až do zrušení roboty v roce 1848. Z řady kanovníků je třeba připomenout Bartoloměje Schwantzera (†1529), který za poplatek splatný každoročně o sv. Martinovi („... půl čtvrtá groše bílého, počítajíce za každý groš sedm peněz bílých, a to držitelé prebendy ...“) se vzdal pro obyvatele Odrlic tíživého práva odúmrti. Česky psaný pergamen dokládající tuto významnou úmluvu je dnes uložen v litovelské pobožce Okresního archivu v Olomouci. Zde se zachovala i další listina, kterou kanovník Václav Pilar z Pilhu, známý kazatel, uzavřel s obyvateli obce k 14. červnu 1616 smlouvu měnící poplatky za dvorskou a ornou robotu, náhradu za šenkování a dovoz vína na pravidelný poplatek 40 zlatých rýnských ročně, který se splácel nadvakrát, a to o Třech králích a o sv. Janu Křtiteli.

Z řady kanovníků vlastníků Odrlice vynikal František Řehoř, hrabě Giannini (1688–1758), obhájce cyrilometodějského kultu, sběratel starožitností, znalec orientálních jazyků a významný člen olomoucké Společnosti neznámých učenců. S jeho jménem je spojeno i řešení sporu o pastviny mezi Odrlicemi a Seničkou roku 1722. K držitelům Odrlic patřil i kanovník Jan Josef Podstatský z Prusinovic, který pocházel ze starobylého a široce rozvětveného moravského šlechtického rodu.

Poslední majitel Odrlic Eduard, rytíř Unckhrechtsberg (†1870) se zabýval i matematikou, astronomií a meteorologií, působil jako soukromý docent na olomoucké univerzitě a ve své městské rezidenci si zřídil i vlastní hvězdárnu. Za jeho správy došlo 12. července 1843 k uzavření reluiční smlouvy mezi odrlickou obcí a kapitulou, podle které se dosavadní robotní povinnosti převáděly na peněžní platy. Konec povinností daných robotním patentem z roku 1775 přinesl až revoluční rok 1848. Roční robotní povinnosti převedené na peníze se násobily dvaceti a úhradou jedné třetiny vypočítané částky se sedláci zbavili s konečnou platností staletí trvajících závazků vůči vrchnosti.

Kromě kanovníků jsou mezi majiteli Odrlic nebo některých usedlostí v obci uváděni i světští feudálové z řad nižší šlechty, kteří měli přídomek z Odrlic, případně z Pateřína. Měli majetek přímo v obci nebo v jiných vesnicích. Jsou doloženi v zápisech cúdy (soudu) olomoucké, v knihách púhonných a sporadicky i v listinách, a to od druhé poloviny 14. století do konce 15. století. Jejich znak je doložen na listině z roku 1347 (ryba uprostřed štítu

postavená hlavou k jeho vrcholu) a tuto pečeť zavěsil na listinu Pešek z Milonic a z Odrlic na Pateříně, který se v Odrlicích usadil roku 1365, když prodal dvůr v Sobáčově. O deset let později byl obžalován ze zabíjení čeledína, ale výsledek soudního jednání se nedomáhal. Sám krátce na to zřejmě zemřel, neboť k roku 1379 je doloženo řízení s jeho bratry Bedřichem, Janem a Dobešem, kteří byli postaveni před soud, protože zastavovali Peškovy statky „židům a jiným křesťanům...“ Po deseti letech se pŕhon opakuje ze stejných důvodů.

Bedřich z Odrlic koupil roku 1391 od Jana z Dubčan vesnici Vilémov s lidmi, platy, lány, loukami, pastevními lesy i s patronátním právem k vilémovskému kostelu, ale současně všechen zakoupený majetek spolu s dosavadním majetkem v Pateříně odkázal své ženě Elišce. Jan z Odrlic je doložen ve sporech o dluhy v letech 1390–1398.

O posledním bratru Dobešovi „... řečeném odrlickém...“ je zmínka ve velké exkomunikační listině z roku 1399. V tomto období postihla Moravu válka markrabat Jošta a Prokopa a proti škŕdcům na majetku patřícímu olomouckému kostelu byla vyhlášena exkomunikace, která se týkala především markraběte Prokopa a jeho přibližně čtyř set spojenců. Patřil k nim i Dobeš z Odrlic sídlící tehdy na tvrzi Lysově. Nepokoje ustaly roku 1406, kdy již Dobeš nežil a poručníkem jeho statků a nezletilých synů se stal Vilém ze Sobáčova. Rok na to prodává poručníkovi vdova po Dobešovi Voršila z Křidlovic své věno 75 hřiven grošů na Lysově, dva tamější poddané a jednu hřivnu platu v Seničce.

K příbuzným Peška z Odrlic patřil i Staník či Stanko z Odrlic, který připsal své ženě Přibě 10 hřiven grošů ve vsi Podhájí. Od bratrů Dobeše a Jana koupil tvrz Lysov a byl jejím držitelem v letech 1392 až 1397. Lysovské statky získal spolu se svým příbuzným Bedřichem z Vilémova (dříve z Odrlic) a s jeho souhlasem daroval na Lysově své druhé ženě Anně plat dvacet hřiven grošů. Lysovský majetek prodal zpět oběma bratrům a koupil od Viléma ze Sobáčova ve vesnici Luká čtyři lány s příslušenstvím a platem dvou hřiven grošů ročně. Vše nechal připsat své ženě Anně jako náhradu za její majetek na Lysově. Zároveň se ale dostal do sporů s Ješkem ze Senice ohledně nejasností na majetku v Luké. O rok později pak prodává Ješkovi osm lánů v Luké, které vlastnil společně s Vilémem ze Sobáčova a od Ješka kupuje v Senici svobodný dvůr s příslušenstvím a s patronátním právem k senickému kostelu. I zde upsal své ženě Anně dvě hřivny platu, tentokrát za její majetek v Luké. Poslední zpráva o Staníkovi z Odrlic je datována rokem 1408, kdy prodal Vilémovi ze Sobáčova a jeho dědicům před rokem získaný majetek v Senici.

Další větev odrlických vladyků začíná u Bedřicha z Pateřína, který měl syny Oldřicha a Peška a dcery Katruši a Elču (Kateřinu a Alžbětu). Oldřich z Odrlic koupil roku 1328 od Štěpána z Vartnova dva dvory a lány v Chořelicích, dvůr a lán s pustým mlýnem v Seničce a osadu Lysov s lesem. Další zmínka o jeho osobě je z roku 1420, kde prodal celou ves Vilémov s patro-

nátním právem ke kostelu a ve vsi Pateřín osm půllánů, krčmu a poplužní dvůr nejvyššímu cůdaři olomoucké cůdy Janovi ze Sovince. Sestry Katruše a Elča pak prodaly roku 1384 bratru Peškovi z Odrlic své statky v Pateříně a dva lány s loukami a lesy ve vesnici Hrabí.

Z dalších odrlických vladyků je doložen v pùhonech z let 1390 až 1391 Juřík z Odrlic. V roce 1418 se objevuje jméno Václava z Odrlic, který koupil majetek ve vesnici Újezd a připsal jej své ženě Kateřině. Zemřel před rokem 1437, neboť k tomuto datu převzali majetek v Újezdě spolu s Kateřinou i jeho synové. Jméno Bohuše z Odrlic a jeho manželky Kateřiny ze Šarova je známé ze zemských desek ve druhé polovině 15. století, stejně jako jména jejich synů Václava a Jiříka, který se psal s přídomkem z Nákla. Rodina měla majetek i v Nitkovicích a v Roštíně, se kterým je také spojena poslední zpráva o obou bratrech z roku 1498.

Tvrz Lysov představovala na přelomu 14. a 15. století mocenský vzestup odrlických vladyků. Stávala na kopci jihozápadně nedaleko Seničky v lesnatém údolí říčky Blaty. Lysovský dvůr jako majetek Bohuše ze Seničky je doložen k roku 1353 a koupě osady Lysova s lesem do majetku Oldřicha z Odrlic k roku 1382. Další majitelé, Dobeš a Jan, používali již přídomek z Lysova. Od roku 1406, kdy koupil tvrz Jan z Kladník, jsou zprávy o jejím dalším osudu nejisté. Snad přešla do majetku Hynka ze Sovince. V lidové tradici se udrželo vyprávění o manželce Hynka ze Sovince Elišce, která zde přebývala. Tvrz a dvůr v Lysově zanikly za česko-uherských válek a roku 1482 jsou již označovány jako pusté. Jejich historii připomínají dnes jen zbytky valů a místní název Na zámku.

Posledním známým majitelem nemovitostí v Odrlicích z řad šlechty byl Jakub Vlčopolský z Vlčopole, příslušník starého polského šlechtického rodu, který se rozšířil přes Slezsko na Moravu. Roku 1583 prodal po matce zděděný statek v Odrlicích Janu Babičkovi. S potomky kupujícího se setkáváme jako s majetnými odrlickými láníky ještě v dalších letech.

První údaje o Odrlicích a jejich obyvatelích máme z roku 1580, kdy z výčtu poddanských povinností vyplývá, že v obci bylo 17 lánů, rychta a krčma. Další údaje nám zachovaly lánské rejstříky z roku 1668, které uvádějí celkem 20 osedlých. Jednalo se o 13 láníků, 4 tříčtvrteční láníky, 1 pololáníka a o 2 chalupníky bez polností. V roce 1771 se evidence obyvatel zlepšila zavedením domovních čísel. Celkově poskytuje přehled o vývoji počtu obyvatel a domů následující tabulka:

Vývoj počtu domů a obyvatel v Odrlicích 1752–1869:

	1752	1771	1790	1801	1834	1850	1869
domů	–	25	26	30	35	–	37
obyvatel	200	201	176	187	205	206	235

Postupný vývoj sociální struktury obce naznačuje rok 1771. Na číslech 4–7, 9–15 a 17–22 jsou uváděni láníci (pololáníci), zahradníci (chalupníci) na

číslech 8, 16 a 24, domkaři na číse 1, 3, 23 až 34 a u domů 9, 11, 12, 18, 19 jsou uváděny výměnky, na číse 23 pak výměnek obecní. Na číse 22 byla pastouška a od roku 1822 rychta.

O jednotlivých odrlických občanech máme nejstarší údaje zachované v purkrechtních knihách, které zaznamenávaly držitele poddaného majetku. Tři svazky knih pocházejí z let 1542, 1600 a 1694. Druhým pramenem jsou matriky cholinské fary se záznamy od roku 1614. Podle nich lze zachytit i nejstarší odrlické rody před rokem 1620. Jsou zde jména Babička, Buchta, Hluma, Hubený, Klemeš, Kouřil, Krejčí, Kutálek, Mach, Nedoma, Nevládl, Odstrčil, Pospíšel, Přivalil, Soběhrd, Stejskal, Strohal, Šust, Veněk a Vykoumal.

Listina z roku 1526 pak uvádí i první obecní představenstvo: rychtáře Jana Němců a přísedící Havla Jurového, Jakuba Holušového, Ondru Hula a Blažka Handkeho. Pro 17. století se dochoval celý seznam rychtářů (fojtů) a přísedících (konšelů), kde se objevují nejčastěji jména z rodů Babičků, Kouřilů, Šustů, Soběhrdů, Hrachovinů, Strouhalů a Nepustilů.

První známý šenk z roku 1771 je doložen na číse 8 a další pak na číse 33 a podrobné ujednání stanovovalo povinnosti krčmáře i závazky obce. Šenkýř musel dodržovat platné předpisy a prodávat pouze vrchnostenské výrobky, především pivo a kořalku z Haňovic. Za prodej od jiných výrobců byl trestán.

V roce 1797 koupil stavební místo na domkářské usedlosti číslo 30 kovář František Novák, který zde postavil „véhňu“. Nejdéle se zde držel kovářský rod Látalů v letech 1813–1899. Krejčí je poprvé doložen v Odrlicích roku 1701, ale delší trvání živnosti jako u kovářského řemesla doloženo není. Obdobně je tomu u živnosti obuvnické, která je poprvé doložena roku 1789 na číse 19. Jména obecních pasáků dobytka, koní a vepřů se od konce 18. století objevují pravidelně mezi uživateli obecní pastoušky.

Povinnosti poddaných vůči vrchnosti byly nejednotné, složité a značně se lišily podle jednotlivých panství co do rozsahu a případně i do poměru naturální a peněžní renty či námezdní práce. Celkově lze říci, že větší povinnosti měli majitelé velkých usedlostí, kteří robotovali potahem. Držitelé menší výměry polností a podruží vykonávali pěší robotu a jejich celkové zatížení bylo menší.

Nejstarší údaje pro Odrlice jsou zachovány v popise kanovnických prebend z roku 1580. K tomuto datu je uváděno v obci 17 lánů polností a z každého plynul dvakrát ročně (na sv. Jiří 23. dubna a na sv. Michala 29. září) plat ve výši 34 grošů. Od platů byl osvobozen pouze rychtář. Ke stejnému zářijovému datu platila obec z krčmy, kde se šenkovalo pivo, 9 grošů a na sv. Martina 11. listopadu pak odváděla rychtářské poplatky ve výši 1 hřivny a 8 grošů. V naturáliích odváděli odrličtí láníci dvakrát ročně (opět na sv. Michala a na svátek Narození Páně 25. prosince) po dvou kuřatech a o velikonočních svátcích pak z jednoho lánu 40 vajec.

V roce 1596 je v Odrlicích uváděno 18 láníků a 2 zahradníci a poplatek z lánů, který představoval 38 zlatých a 16 grošů, byl splatný na sv. Jiří a na

sv. Václava (28. září). Náhradou za robotu při dvoře, za odvoz vína a šenkování platila obec celkem 40 zlatých, které splácela opět ve dvou termínech: na sv. Jana Křtitele (24. června) a k Narození Páně. Za postoupené právo odúmrtě platila obec o sv. Martinu 4 zlaté a 16 grošů. Poplatek z krčmy, kde se oproti roku 1580 pivo zřejmě nejen šenkovalo, ale i vařilo, představoval 16 zlatých a 17 grošů splatných na sv. Jiří a na sv. Václava. Dochovaný je i plat ze zahradnické usedlosti, který představoval 2 groše.

Pro srovnání dobových cenových relací je možné uvést, že cena 1 měrice (asi 70 l) pšenice se pohybovala kolem 22 grošů, libry (asi půl kilogramu) masa jeden a půl groše, slepice dva a půl groše, husy 6 grošů, koně 15–20 grošů, kopa vajec 5 grošů a boty 18 grošů. 30 grošů pak tvořilo 1 zlatý.

Vedle peněžních dávek se udržovaly i některé platy naturální. Každý láník odváděl ročně 4 kuřata, 40 vajec a půl měrice ovsa. Obec pak zajišťovala dřevo na topení a pro řemeslnické práce. Celkově lze říci, že v předbělohorském období byly povinnosti odrlických poddaných převedeny na peněžní a naturální platy. U dvora se robotovalo jen v malé míře a nárazově.

Bezprostředně po třicetileté válce jsou povinnosti poddaných v Odrlicích zachyceny v lánském rejstříku z roku 1668 a stejné údaje uvádí i sumář užitků z kapitulních statků datovaný rokem 1690. Poddanské lány byly zatíženy robotou 8 potahů a robotu pěší představovala ročně 36 dní. Poddanské povinnosti se však zvyšují, jak to ukazuje přehled z roku 1701, který se týkal 17 sedláků a 3 zahradníků:

druh platů	sedlák	zahradník	celkem	ročně
činže gruntovní o sv. Václavu	2 zl 26,5 kr	24,5 kr	42 zl 40 kr	85 zl 20 kr
o sv. Jiří			42 zl 40 kr	
robotní činže u panského dvora	1 zl 20 kr	13 1/3 kr	23 zl 20 kr	46 zl 40 kr
o Třech králich (6. 1.) o sv. Janu Křtiteli			23 zl 20 kr	
činže robotní	15 kr týdně	46 kr čtvrtletně	208 zl 9 zl	217 zl
poplatek za novou obecní radu	30 kr	35 kr	9 zl 55 kr 1 zl 45 kr	11 zl 40 kr
pouťová činže k 14. 8. (Nanebevzetí P. Marie)	35 kr	35 kr	9 zl 55 kr 1 zl 45 kr	11 zl 40 kr
hodnota všech platů celkem: 372 zl 20 kr				

Mimo platy odváděli na sv. Václava sedláci po 6 slepicích a 29 kusech vajec, zahradníci po 5 kusech vajec. Kromě toho odváděli sedláci vždy na sv. Martina 8 měric a 4 achtle ovsa. Největší plat – robotní činži – mohli sedláci nahradit tím, že se zavázali k potažní robotě 2 dny v týdnu. Od činžovního platu byl osvobozen jen rychtář, ale platily pro něho všechny ostatní povinnosti. K nim patřilo i dělání dřeva, které se týkalo všech odrlických poddaných každý rok od 3. do 10. září.

Jednotlivé povinnosti poddaných převedené na platy se postupně zvyšovaly. Týkalo se to především vlastní roboty. V roce 1759 vypadala struktura jednotlivých platů v Odrlicích takto: činžovní platy 117 zl 5 kr, robotní činže 283 zl 42 kr, císařská kontribuce 119 zl 12 kr – celkem 519 zl a 59 kr. Krátce před vydáním robotního patentu byly robotní povinnosti v Odrlicích rozvrženy následujícím způsobem:

	roboty potahem	roboty ruční (od sv. Jana do sv. Václava)	možná náhrada roboty v peněžních jednotkách
pololánici			
č. d. 6 a 22	3 potahy po 3 dny týdně	2 dny v týdnu	26 zl 16 kr a 26 zl 27 kr
č. d. 4 a 5	3 potahy po 2 dny v týdnu	1 den v týdnu	26 zl 12 kr a 25 zl 54 kr
č. d. 7, 9–15	2 potahy	1 den v týdnu	25 zl 54 kr až
č. d. 17–21	po 3 dny v týdnu		26 zl 8 kr
zahradníci			
č. d. 8, 16 a 24		1 den v týdnu (na čísle 8 1,5 dne)	2 zl 44 kr 2 zl 36 kr 2 zl 30 kr
výměnkáři			
č. d. 9, 11, 12, 18, 22	osvobození od roboty, pouze cizí 13 dní v roce		
obecní pastouška			
č. d. 23	26 dní ročně		
podruzi			
č. 1 a cizí	13 dní ročně		

Kromě pravidelných robot se objevují v dokladech i povinnosti mimořádné, jak tomu bylo například v roce 1770, kdy museli z Odrlic přistavit „16 povozů a 8 lopat“ k čištění náhonu Šargounského mlýna u Litovle.

Robotní patent Marie Terezie ze září 1775 sjednotil povinnosti poddaných, kteří byli rozděleni podle majetku do 11 skupin. Nejmeně majetní – podruzi – robovali ročně 13 dnů (pěší robota), nejmajetnější sedláci podle výměry svých polností robovali 3 dny v týdnu jedním až čtyřmi potahy.

Dne 12. července byla uzavřena reluiční smlouva, která převáděla poddanské povinnosti na platy. Každý pololáník platil ročně 20 zl, zahradník na čísle 8 3 zl a zahradníci na číslech 16 a 24 po 8 zl a 30 kr. Úhrný plat od 17 pololáníků a 3 zahradníků pak představoval 348 zl. Domkaři pak platili ročně každý 1 zl a 30 kr.

Vedle vlastních robotních povinností zatěžovaly poddané i jiné platy, a to především císařské, zemské a vojenské. Zejména období války a období s ní bezprostředně související znamenaly zvýšení platů a povinností. Nejvíce pak byly postiženy ty kraje, kterými vojsko procházelo.

Pro Odrlice jsou doloženy poplatky vynucené pobytem Švédů za třicetileté války a v roce 1679 v souvislosti se selskými bouřemi „ložírovalo“ v obci vojsko (30 rejtarů s kaprálem). Náklady na jeho vydržování se pohybovaly kolem 32 zl a navíc je téhož roku doložen pobyt pěšího vojska, které zatížilo obec 18 zl a 50 kr.

O dalším velkém „ložírování vojska“ jsou zprávy z let 1744–45 v souvislosti s druhou slezskou válkou mezi Pruskem a Rakouskem. V lednu 1744 živila obec po 2 dny 24 husarů, 96 pacholků a 270 koní. V únoru počtem blíže neurčený oddíl dragounů a krátce na to opět 42 dragounů. Od února do konce dubna zde pak trvale bylo dalších 17. Bez bližšího časového údaje jsou zaznamenány přechody a pobyt dvou skupin pěšího vojska – celkem 106 vojáků. Koncem prosince je zde dva dny doloženo „ložírování“ roty pěšáků. Útraty obce za jednotlivé průchody a pobyt vojska se počítaly na desítky zlatých a také spotřeba potravin a píce přesahovala možnosti malé vesnice.

K výčtu všech povinností, které museli poddaní plnit, patřily i platy a naturálie odváděné jako desátek cholinské fáře. První zápis o jeho výši se zachoval v cholinském antifonáři z poloviny 16. století. Každý odrlický sedlák odváděl ročně 51 kop snopů obilí (pšenice, rež, oves), které musel přivést až na cholinskou faru. Krom toho podle dohody z roku 1505 odváděl každý na sv. Štěpána 3 zl a odrličtí farníci se podíleli i na jiných platech, kam patřila například přestavba fary v roce 1733, na kterou přispěli 188 zl a 17 kr.

Odrlice se nacházely na důležité hradské cestě od Olomouce přes Senici, Cholinu, Mladeč do Loštic a dále do Čech. Původně okrouhlý tvar obce přešel pozvolna do silničního typu, kdy ve střední části stály grunty a na dolním a horním konci vesnice se nacházela stavení domkařů. Jako v řadě jiných vesnic měly i Odrlice výjezdy z obce uzavřené branami, které dnes připomíná na silnici směrem k Cholině název místní tratě Zábrancí.

Charakteristickým stávebním prvkem hanáckého gruntu byl v minulosti žudr, který nadkrýval vstupní část, chránil ji před nepohodou a prolamoval

i zpestřoval uliční frontu. Nejstarší známe z roku 1773 a poslední dva na číslech 9 a 10 byly zbořeny v roce 1892.

Odrličtí vozívali obilí do dvou mlýnů na říčce Blatě nedaleko Seničky. Se svými sousedy vedly dlouholetý spor o pastviny, který je doložený i v řadě jiných obcí. Předmětem sporu byla pastevní role v hájku zvaném „Rozsochy“ („tam, kde cesta vede na hliník“) a na tratích Skalka a Sedliska („co jsou tam močidla“ – jak uvádějí dobové prameny).

Pastva se užívala dříve oběma vesnicemi k pasení dobytka či k těžbě stavebního dříví. Spor byl projednán v letech 1611–14 před vesnickým právem v Senici, která měla vyšší právní postavení a mohla dávat „naučení“ i odrlickým a seničským sedlákům, jak to dokládá již zpráva z roku 1582. Spor se táhnul po celé století a znovu se celou záležitostí zabývala kapitulní komise u dvora v Haňovicích, která byla hospodářským střediskem kapitulních statků. Odrlice se vzdaly Skalky a zůstaly jim Sedliska. Hájek Rozsochy byl rozdělen mezi obě strany. Hranice mezi pastvinami byla vyznačena pluhem a 14 kameny. Dobový zápis uvádí, že při příležitosti dělení pastvin, kterého se zúčastnili obyvatelé obou obcí, „... jejich mladších osm občanů slavnostně vysázeno jest...“ To podle obyčejového práva znamenalo, že 8 dětí bylo na místě bito, aby si v souvislosti s tímto neblahým zážitkem spojily v paměti i místo, kudy hranice prochází a mohli tak později v případě potřeby vydat hodnověrné svědectví. Součástí hranice byl příkop s mostkem, který se táhnul od lesa směrem k Odrlicím. Spor dozníval ještě v dalších letech a definitivně roku 1722.

K dobovým událostem, o kterých se dochovaly záznamy do dnešních dnů, patří „vodní škoda“ z roku 1775, která poškodila 20 domů v obci. Při tažení Prusů krajem v roce 1866 se rozšířila cholera, na kterou zemřelo v Odrlicích 16 osob. Z roku 1801 se zachovala první zpráva, která dokládá, že děti z Odrlic chodily do školy v Cholině. Jednotřídka v Odrlicích vznikla až roku 1874.

Pro potřeby mešní a pro růžencové bratrstvo byla postavena a vysvěcena roku 1773 cihlová kaple uvnitř malovaná a krytá šindelem. V malé věžičce se nacházel starý, 64 liber těžký zvon bez nápisu a byly zde i železné hodiny s ciferníkem otočené do průčelí. Kaple byla zbořena roku 1898 a o 4 roky později ji nahradila nová, zasvěcená Cyrilovi a Metodějovi.

V minulosti užívaly Odrlice vlastní pečeť a její voskové otisky se dochovaly na dobových listinách. Měla průměr 34 mm a v obrazovém poli vzrostlý listnatý strom (lípa?). Po okraji měla nápis: PECZET DIEDINI ODER-LITS. V 19. století se začala užívat razítka se stejným textem a znamením.

ZÁKLADNÍ PRAMENY A LITERATURA

ARCHÍVNÍ PRAMENY

Okresní archiv Olomouc, pracoviště Litovel,
Archiv obce Odrlice.
Státní oblastní archiv Opava, pracoviště Olomouc,
fondy Metropolitní kapitula Olomouc,
Ředitelství kapitulních statků Olomouc,
Arcibiskupská konzistoř Olomouc,
Římsko-katolické matriky fary v Cholině.

Edice archívních pramenů

Codex diplomaticus et epistolaris Bohemie, sv. III-IV/1, Praha 1942, 1962.
Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, sv. IX, Brno 1890.
Moravské zemské desky, kraj olomoucký, sv. I-II., Brno 1856, 1942.
Knihy půhonné a nálezové, sv. I-VI, Brno 1872-1895.

LITERATURA

Hosák L.-Šrámek R., Místní jména na Moravě a ve Slezsku, sv. II, Praha 1980.
Nekuda V.-Unger J., Hrady a tvrze na Moravě, Brno 1981.
Pilnáček L., Staromoravští rodové, Brno 1972.
Pinkava V., Litovelský okres, Brno 1903.
Schulz J.-Lošťák J.: Historický místopis okresu Litovel 1848-1960, Olomouc 1977.
Smyčka J., Antifonář cholinský. Časopis matice moravské, roč. XXVII/1903/.
Spáčil V. a kolektiv, Pečeti a znaky měst, městeček a obcí olomouckého okresu, Olomouc 1985.
Wolny G., Kirchliche Topographie, sv. I/1, Brno 1855.
Wolny G., Markgrafschaft Mähren, sv. V, Brno 1839.
Zemek M., Pořad děkanů, proboštů a kanovníků olomoucké kapituly, část I. 1131-1410, Olomouc 1938.

MAJITELÉ DOMŮ V ODRLICÍCH:

1668

láníci

Vysloužil Matouš
Hubáček Jura
Dostál Matěj
Doležel Jura
Šust Mikuláš
Zabloudil Pavel
Skládal Pavel
Kouřil Augustin
Hrachovina Štěpán
Spurný Jan
Plachý Václav
Konečný Jura
Soběhrd Tomáš

3/4 *láníci*

Krejčí Mikuláš

1701

láníci

Lukáš Eliáš
Borůvka Tomáš
Horáček Jura
Dostál Jura
Vypluštil Janek
Doležel Martin
Šust Matěj
Kvapil Pavel
Nepustil Matěj
Koválek Tomáš
Kouřil Matuš
Hrachovina Matěj
Spurný Janek
Vrzal Martin
Kouřil Jura
Konečný Jura

Odstrčil Vítek
Protivil Matěj
Kvapil Jura

pololánik

Odtáhal Urban

domkaři

Nesvatba Matouš
Dosaha Jakub

zabradníci
Předal Ludvík
Mikulka Matěj
Čermák

domkaři

Bartoň
Gregor
Matěj
Eva-vdova

SEZNAM MAJITELŮ DOMŮ PODLE POPISNÝCH ČÍSEL:

1775

1 Poledníček Matouš
2 obecní pastouška
3 obecní pastouška
4 Stratil Ignác
5 Doležel Tomáš
6 Dostál Mates
7 Spurný Mates
8 Šust Mates
9 Hrachovina Josef
10 Malý Mates
11 Kutálek Jan
12 Nepustil Jiří
13 Kvapil Vencí
14 Šusta Milan
15 Fiala Jiří
16 Mikulka Franc
17 Skládal Šebastián
18 Pokorný Viktor
19 Hubáček Eman
20 Stratil Mates
21 Stratil Prokop
22 Kouřil Jan
23 Borůvka Pavel
24 Spurný Libor

25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

1808

Poledníček
rychta
Absolon
Konečný Jiří
Kratochvíl Antonín
Dostál Franc
Spurný Mates
Fiala
Hrachovina Anton
Malý Mates
Štos Franc
Nepustil Tomáš
Kvapil Křištof
Šusta Josef
Fiala Jan
Mikulka
Čamek Bartoloměj
Svozil Leopold
Hubáček Tomáš
Wolf Franz
Stratil Mates
Kouřil Martin
Ošťádal
Čamek

1849

Šišma Tomáš
rychta
Absolon Josef
Kryl Josef
Doležel Tomáš
Dostál Tomáš
Spurný Martin
Fiala Antonín
Hrachovina Tomáš
Malý Josef
Ošťádal Jan
Nepustil Tomáš
Dostál Tomáš
Volný Václav
Fiala Josef
Mikulka Matouš
Hubáček Karel
Svozil Jakub
Hubáček Kašpar
Stratil Tomáš
Stratil Matouš
Kouřil Antonín
Vymětal Josef
Čamek Jiří
Sadil Jan
Kopřiva Franc
Šimek Jakub
Kvapil
Habart Milan
Látal Matouš
Kvapilová Kateřina
Absolon Tomáš
Podivínský Tomáš
Kvapil Jakub
Malý Matouš
Čamek

MAJITELE DOMŮ A POČET OBYVATEL

1921	obyvatel	1986	obyvatel
1. Šišma Ignác	6	Boček Miloš	4
2. Oštládal František	2	Bednář Josef	3
3. Malý Jan	7	zbouráno	
4. Starošťíková Růžena	13	Starošťík Břetislav	6
5. Doležel Václav	5	JZD	2
6. Dostál Josef	9	Dostál Josef	2
7. Spurný Josef	11	ing. Palička Oldřich	4
8. Otáhal Ondřej	8	MNV	4
9. Slámová Marie	7	Sláma Vojtěch	5
10. Malý Jan	9	Malý Jan	2
11. Knajbl Josef	15	JZD	25
12. Nepustil Josef	8	JZD	3
13. Koupil Alois	8	Koupil Alois	2
14. Navrátil Ladislav	5	Koupil Alois ml.	4
15. Fiala Josef	2	Jednota – obchod	
16. Procházka Julius (škola)	5	škola	
17. kaple		kaple	
18. Čamek Antonín	8	Čamek Jaroslav	2
19. Hubáček Karel	9	Dostál Václav	3
20. Spurný Leopold	9	Šmoldas Ladislav	6
21. Stratil Josef	12	Novotná Ludmila	2
22. Kouřil Stanislav	12	Skládal František	7
23. Kuchař Eustach	6	Absolon František	3
24. Vaca Josef	7	Navrátil Hynek	5
25. Sadil Josef	4	Navrátil Jan	6
26. Dokoupil Florián	5	Havlíček Josef	6
27. Vyroubal Jakub	3	trvale neobydlen	
28. Kvapil František	1	ing. Šmídák Zdeněk	1
29. Meixner Josef	5	v rekonstrukci (Hopjan Pavel)	
30. Látal František	5	Pospíšil Miroslav	6
31. Klajbl František	8	Kleiblová Anna	3
32. neobydlen		Navrátil Čestimír	4
33. Malý Antonín	4	Polášek Miroslav	2
34. Kvapil Tomáš	9	v rekonstrukci (Lakomý Miroslav)	
35. Dostál Josef	6	Stratilová Marie	1
36. Krátký Ignác	9	Sedláček Arnošt	2
37. Absolonová Nepomucena	4	zbouráno	
38. Čamek Ladislav	6	zbouráno	
39. Čamek Ladislav	3	Kučera Josef	4
40. Knápek Jan	9	rekonstrukce (Valouch Svatopluk)	
41. Pavelka František	3	Kleibl Jaroslav	1
42. Mlčoch Antonín	3	Novák František	1
43. Šišmová Rozalie	4	Čamek Jaroslav	4
44. Šišmová Amalie	9	Rezníček Jaroslav	6
45. Doležel Václav	6	Chochola Josef	2
46. Maksant František	7	Maksant Jindřich	8
47. Maksant František	6	Grossmannová Anna	3
48. Čamková Anna	4	Rezníček Bohumil	8
49. Benešová Růžena	5	rekonstrukce (Absolon Jiří)	
50. Stratil Alois	3	trvale neobydlen	
51. Absolon Josef	3	Absolon Jiří	6

52. Absolonová Marie	2	Absolon František	3
53. Šišmová Františka	3	Valouch Josef	6
54. Pazdera Metoděj	8	Smékal Břetislav	5
55. Kroutil Josef	5	Krumpolec František	4
56. Kroutil Hynek	2	Churavá Marie	2
57. Maksant Antonín obecní (bez čísla)	4 6	Maksant Václav	7
58.		Holeček Vlastimil	4
59.		Orava Hynek	4
60.		Mazánek František	6
61.		Kvapil Květoslav	5
62.		trvale neobydlen	
63.		Kubíček Bohumil	5
64.		Přidal Jan	3
65.		trvale neobydlen	
66.		Vaňáková Marie	4
67.		Chromý Jaromír	7
68.		Krejčí František	2
69.		Trunečka Vladimír	1
70.		Valouchová Marta	2
71.		Navrátil Josef	5
72.		Uvázlová Marta	4
73.		Grézl Jaromír	3

AUS DER ÄLTEREN HISTORIE VON ODRLICE

RESÜMEE

Die älteste Urkunde mit Erwähnung über die Gemeinde Odrlice bei Litovel ist nicht datiert. Sie stammt wahrscheinlich aus den Jahren 1236–1237.

Die Gemeinde Odrlice war Eigentum des Olomoucer Domkapitels. Zu den Besitzern des Dorfes gehörten auch hervorragende Männer, wie z. B. Sammler und Kenner der orientalischen Sprachen František Řehoř, Graf Gianini (1688–1758), weiter Mathematiker, Astronom, Meteorologe und Dozent auf der Olomoucer Universität Eduard, Ritter Unckrechtsberg († 1870), der Besitzer einer Privatsternwarte war. Außer den Domherren erscheint in der Gemeinde eine ganze Reihe der niederen Adeligen, die einen Teil von Odrlice und die Festungsstätte Lysov besaßen. Die Festungsstätte Lysov ist um 1400 nachgewiesen, und im Jahre 1482 ist sie schon als öde bezeichnet.

Die erste Erwähnung über die Einwohner von Odrlice stammt aus dem Jahre 1580. Die Gemeinde gehörte immer zu den kleinen Dörfern, wo die meisten Einwohner in der Landwirtschaft arbeiteten. Manche in den Dörfern gewöhnliche Gewerbe, wie z. B. Schmiede, Schuster, Schneider, sind hier in dem älteren Zeitraum nachgewiesen. Die Einwohnerzahl ist vom Jahre 1752 bis zu dem Jahre 1869 von 200 auf 235 angewachsen. Die Häuserzahl ist von 25 (im Jahre 1771) auf 37 gestiegen.

ODRLICE OD KONCE MINULÉHO STOLETÍ

I na konci 19. století zůstávaly Odrlice malou vesnicí, kde jako v řadě jiných okolních obcí poměrně pravidelně přibývá nových domů, ale počet obyvatelstva začíná pozvolna stagnovat, jak to ukazuje následující tabulka:

	1880	1900	1921	1930	1950	1986
domů	46	52	56	60	71	70
obyvatel	271	354	347	348	316	250

Statistika z roku 1921 pak ukazuje rozčlenění obyvatel podle zdroje obživy:

	aktivně pracujících	členů jejich domácnosti
rolníci	45	191
zemědělstí dělníci	21	64
živnosti a řemesla	6	15
ostatní (učitel)	1	4
celkem	73	274

Do skupiny rolníci patřila i část zemědělců s malou výměrou půdy, kteří si museli vypomáhat výdělkem v jiných zemědělských závodech nebo mimo zemědělství. Za prací odjíždělo z obce před rokem 1938 jen 9 občanů.

Zvláštní skupinu tvořily k uvedenému datu děvečky, kterých pracovalo v obci 35 a čeledíni, kterých je doloženo 30. Pracovali na základě každoročně se obnovujících smluv u větších rolníků a v ojedinělých případech jsou pro Odrlice doloženy až 3 děvečky a 3 čeledíni na jednom gruntu. Většina z nich pocházela z okolních obcí a částečně i z Odrlic. Mezi děvečkami jsou doloženy pracovní síly i ze vzdálenějších krajů (po jedné z Čech, Uher a Haliče), u čeledínů pracujících v obci měli 4 z nich ruskou národnost, ale dnes již není možné určit, zda šlo o pracovní síly získané před rokem 1914 nebo o válečné zajatce nasazené v Odrlicích na práci, kteří zde pak po roce 1918 zůstali. Celkově šlo především o mladé lidi, kdy do kategorie přes 30 let spadala jen 1 děvečka a 3 čeledíni.

Z hlediska pozemkové držby a jejího rozčlenění se Odrlice lišily již vzhledem ke své velikosti od ostatních obcí v okolí poměrně velkým počtem usedlostí s výměrou nad 20 ha. Jednalo se celkem o 7 gruntů (rok 1923) a tato skutečnost se odrážela i na sociální struktuře vesnice a projevila se i v dalším vývoji. Podstatné bylo i to, že šlo o funkční ekonomické celky,

neboť půda se dávala do pachtu jen ve výjimečných případech a na přechodnou dobu (malé děti, nemoc, stáří).

Jednou z nejvýznamnějších událostí v novodobých dějinách Odrlic se stalo scelování pozemků, které proběhlo v letech 1906–1910 současně v Odrlicích, Cholině, Dubčanech, Rozvadovicích, Unčovicích, Mezicích a Nákle. Jestliže se původní pozemková držba většího rolníka skládala z průměrně 32–37 kousků pole na různých místech katastru obce, dostal po scelování 3–5 honů odpovídajících bonitou původním polím. Umožnilo to racionálnější hospodaření a připravila se tak půda i pro využití strojů v zemědělství. Scelování představovalo navíc náročnou a rozsáhlou agrární operaci, která na dlouho rozvířila veřejný život, často i sousedské vztahy a řada rolníků se velmi těžko loučila s polnostmi, na kterých hospodařili jejich předkové a ke kterým měli silný citový vztah.

Dobovou úroveň rostlinné výroby ilustrují průměrné výnosy na celé Moravě (v q na 1 ha):

	1871–75	1906–10	1934–48
pšenice	9	15,3	17
ječmen	10,3	16,4	17
cukrovka	140	255	285

V Odrlicích ležících na úrodné Hané však bývaly výnosy poměrně vyšší. Podle kusých záznamů a vzpomínek pamětníků se výnosy obilovin ve třicátých letech pohybovaly kolem 25 a cukrovky kolem 320 q/ha.

Na dobré úrovni živočišné výroby – především na chovu hovězího dobytka – mělo významný podíl představenstvo obce, které se staralo o chov plemenných býků v Odrlicích. Pouze v letech 1896–1906 převzalo tuto funkci Družstvo pro chov hovězího dobytka v Odrlicích. Představenstvo obce zajišťovalo také každoročně pasáky „černého dobytka“ (od pasení vepřů se upustilo roku 1904) a „husáky“, neboť například v roce 1906 se chovalo v Odrlicích 276 husí a jejich majitelé platili za pasení 1 kusu celoročně poplatek 40 haléřů. Statistika k roku 1925 uvádí, že se v Odrlicích chovalo 54 koní, 241 kusů hovězího a 396 kusů vepřového dobytka, 132 koz, 1226 kusů drůbeže a 75 králíků. Pečlivý kronikář připomíná i 51 psů a 88 koček.

Kromě pasáků platila obec každoročně také zvonaře, nočního hlídače a případně jiné zaměstnance. K jejich povinnostem náležela i údržba obecních cest, kam patřily i některé polní cesty, jejichž profil ve tvaru mírně vypouklého oblouku bylo nutné průběžně udržovat a pokud se na některých místech držela voda, vykopával zaměstnanec obce stružky, kterými ji odváděl. Značnou péči věnovali občané i představenstvo Odrlic ovocnářství, kde podstatnou část vedle soukromých sadů představovala výsadba kolem silnic. V roce 1930 napočítala komise v obci 727 jabloní, 471 hrušek, 1282 třešní, 1576 švestek, 75 ořechů, 1300 rybízů a 126 angreštů. Obecní stromy se vydražovaly zájemcům a dražba mívala někdy značně dramatický průběh.

Ovoce se používalo skoro výhradně pro potřebu obyvatel, mimo obec se prodávalo málo. Značná část se sušila (zásoby sušeného ovoce se u větších pěstitelů počítaly na pytle); destilátů se vyrábělo poměrně málo a k výrobě sloužila pojízdná palírna.

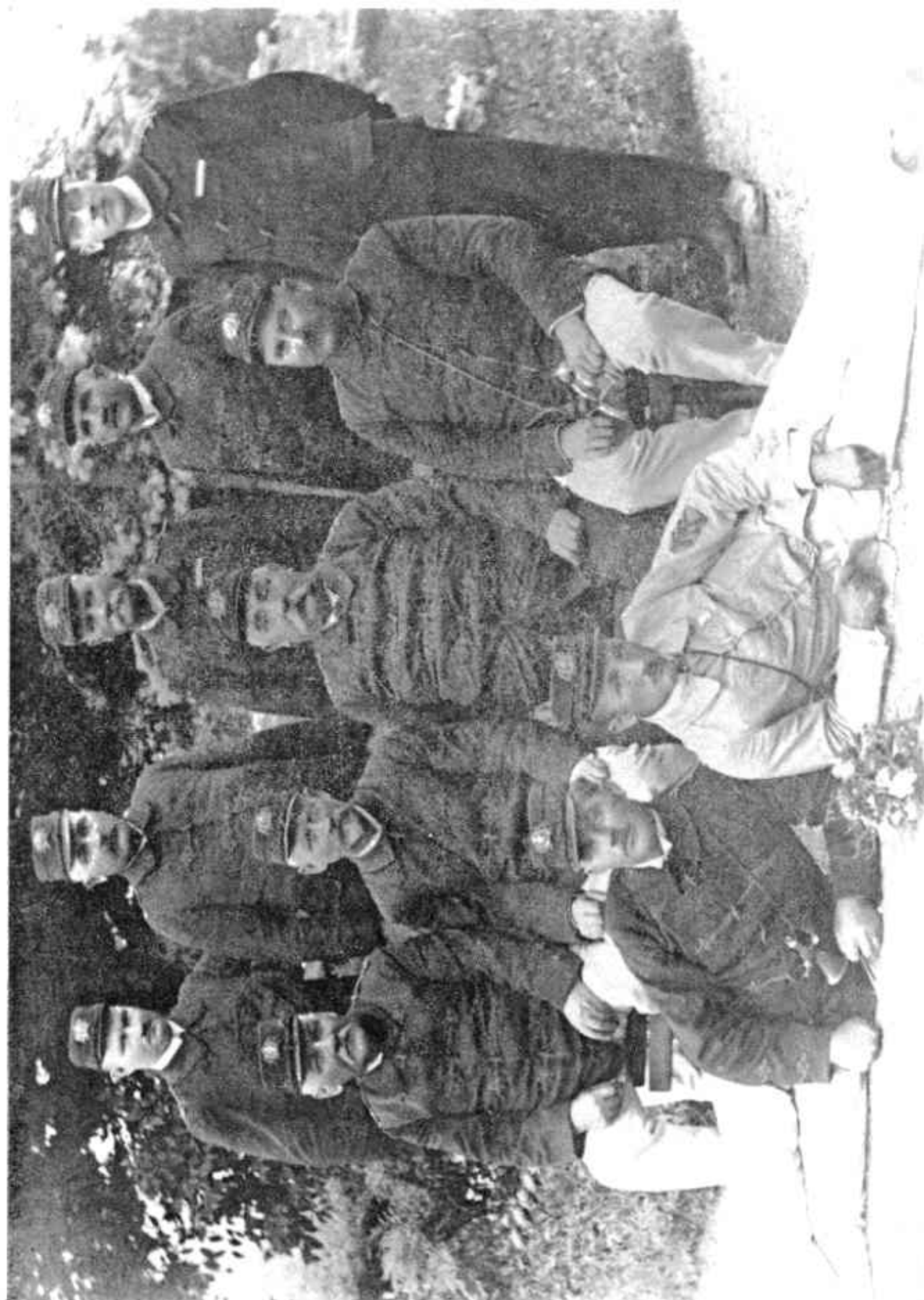
V Odrlicích jako v zemědělsky vyspělé obci začíná poměrně brzy pronikat do zemědělské výroby mechanizace. Týkalo se to především mlátičích složení, kde hnací část představovaly mohutné parní lokomobily. Zmínka o činnosti mlátičích spolku, kde se vzhledem k vysoké ceně složení spojovalo několik rolníků, je z roku 1903 a po 9 letech v rámci stavby hasičské zbrojnice byla postavena i kůlna na uložení nového mlátičích složení. V roce 1928 kupuje mlátičí spolek nové složení od prostějovského závodu Wichterle a Kovařík a o tři léta později koupila mlátičku pro své členy lidová strana v Odrlicích a počet společných i soukromých mlátiček dosáhl v roce 1937 10 kusů. Velmi brzy, již v roce 1926, si zakoupili dva rolníci z Odrlic traktory, další je doložen v následujícím roce a ke stejnému datu se objevil první osobní automobil. Roku 1939 pracoval v obci úspěšně rychlopařák brambor z Hospodářského družstva v Litovli.

Vyspělá úroveň zemědělské výroby v Odrlicích se projevila i řadou návštěv a odborných exkurzí rolníků z jiných částí republiky (r. 1920 blíže neurčená skupina rolníků ze Slovenska, 1921 z Mladoboleslavska a v roce 1927 žáci Hospodářské školy v Košicích).

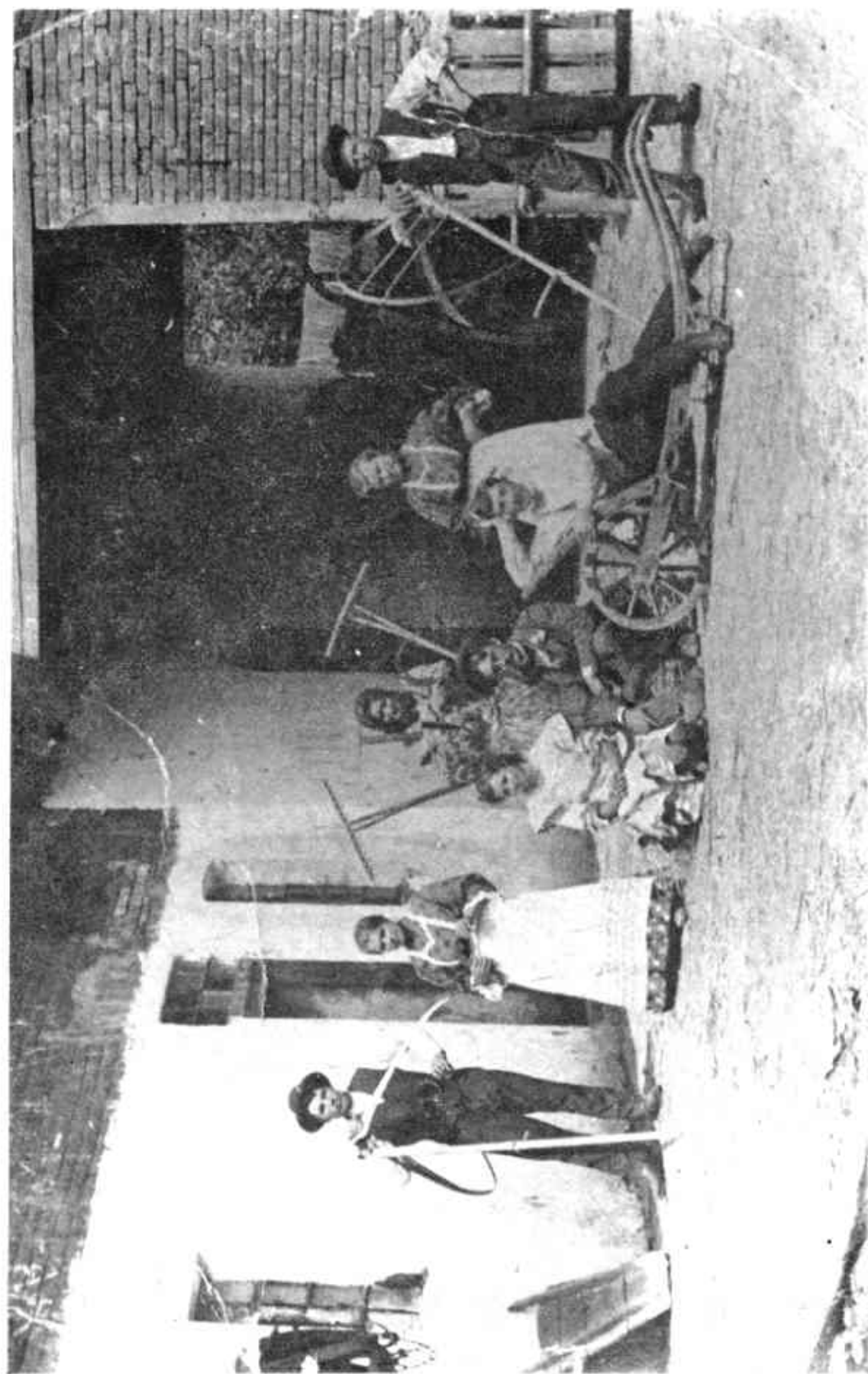
Ještě na přelomu 19. a 20. století se stávala většina cest a silnic na hanáckém venkově po deštích nesjízdnou. Nepříznivě to ovlivňovalo podzimní práce a zejména svoz cukrovky. Proto se v tomto období vynakládalo stále více prostředků na zpevňování silnic šterkem či na výstavbu silnic mezi obcemi, které dříve spojovala jen polní cesta (například 1914–15 Odrlice – Dubčany).

Roku 1908 se začalo poprvé v obecním představenstvu jednat o podílu Odrlic na chystané stavbě trati Litovel – Senice a o tři léta později žádá obec o půjčku 25 000 K na zakoupení akcií. Vedle zjevného obecního prospěchu podpořila aktivitu Odrlic i skutečnost, že řada rolníků patřila mezi akcionáře litovelského cukrovaru, či to, že do něj dodávala cukrovku. Pro jejich hospodářství bylo mnohem výhodnější svázat cukrovku na skládku k trati, než s ní jezdit až do Litovle. Slavnostní zahájení dopravy 1. srpna 1914 bylo poznamenáno počátkem světové války. Po jejím skončení roku 1920 byla v Litovli slavnostně ustavena akciová společnost zajišťující provoz dráhy, která měla k datu 2 lokomotivy pojmenované Litovel a Cholina a dále 4 osobní, 2 kombinované a 9 nákladních vagónů. Odrlice se podílely 50 akciemi jako obec a navíc 3 rolníci si zakoupili 15 akcií, což bylo nejvíce ze všech soukromých podílů upsaných jednotlivými vesnicemi. V roce 1930 předala obec své akcie za 60 procent nákupní ceny státu, který převzal nerentabilní provoz dráhy.

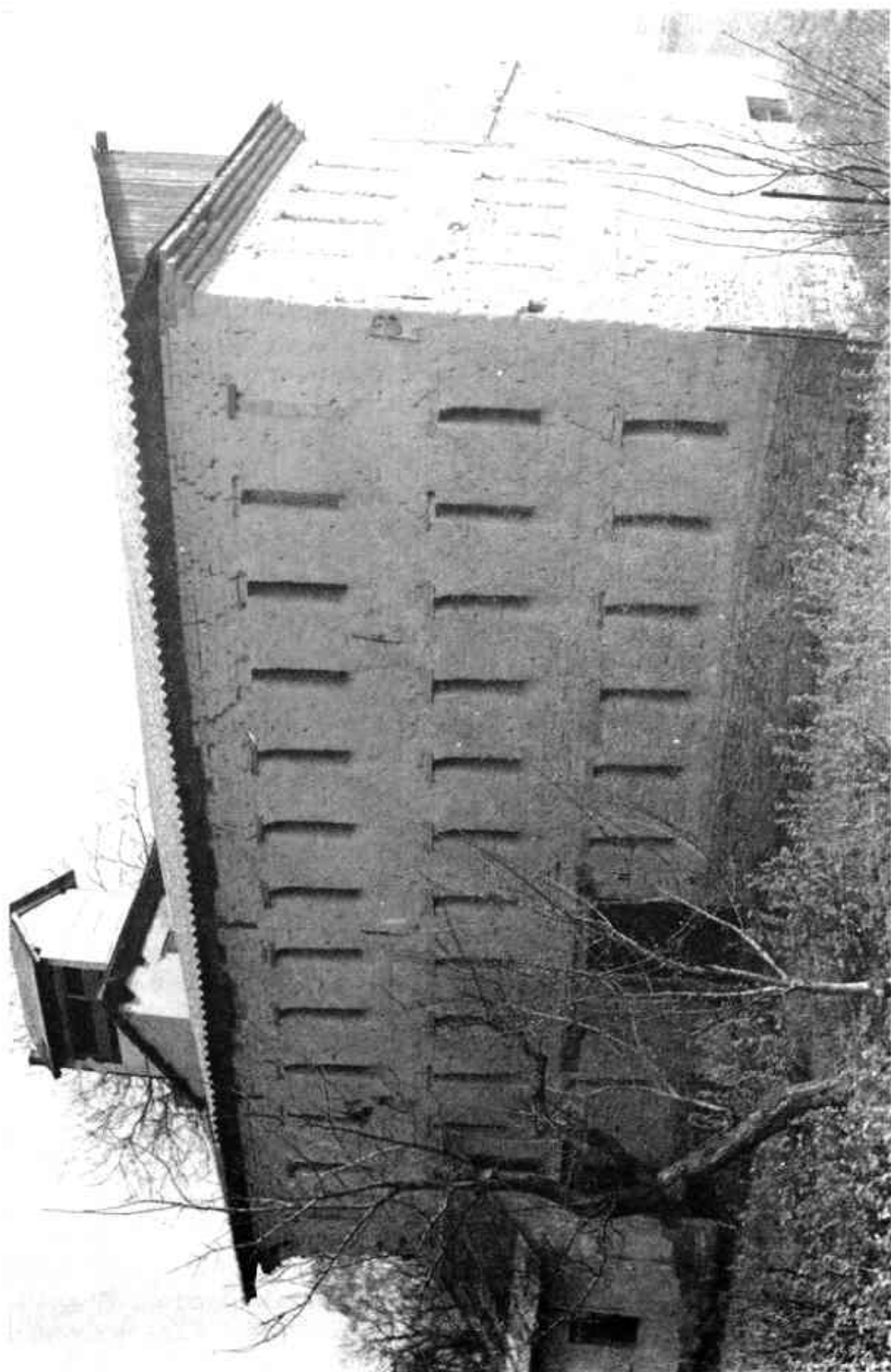
Další převratnou novinkou se stalo zavedení elektřiny roku 1913, kdy elektrárna v Litovli prodloužila svoji rozvodnou síť přes Odrlice do Seničky.

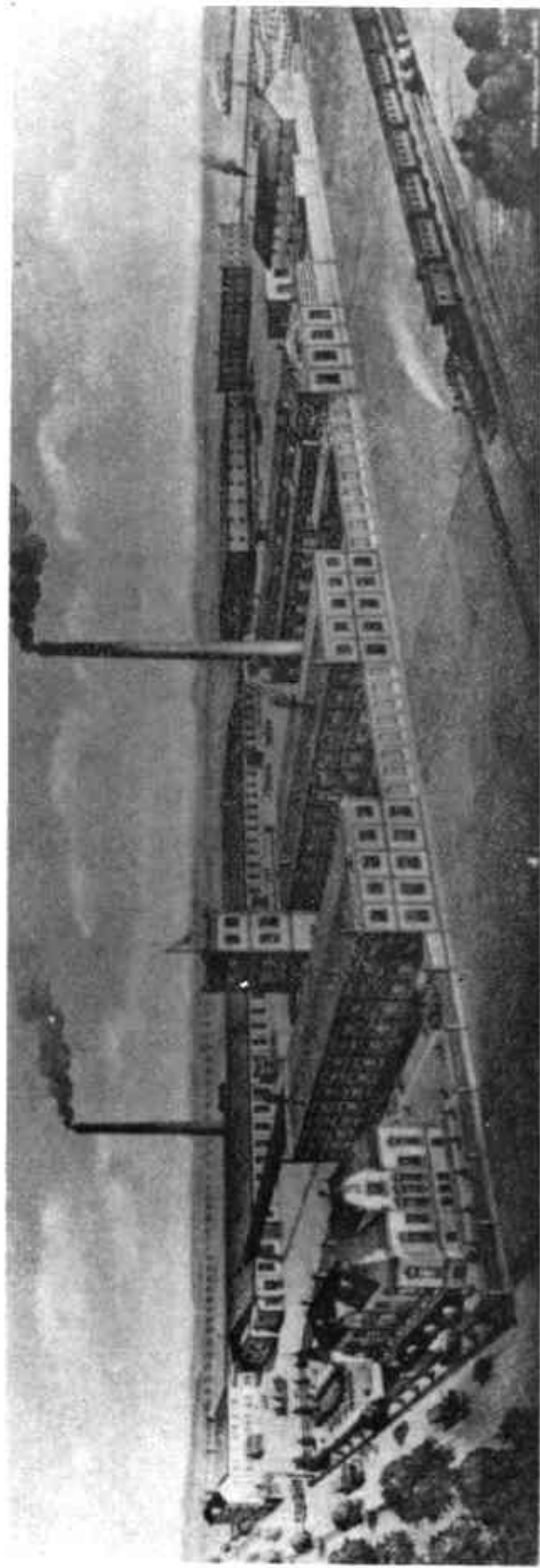
Sbor dobrovolných bariér v Orlíciach z roku 1910

Odrlice, skupinová fotografie z dožatí na menší zemědělské usedlosti, asi 1930

Odrlice, stará sušárna dřevce

LEOPOLD KASPAR, GROSS-SENITZ BEI OLMÜTZ

Senice na Hané, Původní areál dnešních Brandýských strojren z roku 1940

Vedle části soukromníků byla osvětlena škola, obecní hostinec a 5 žárovkami náves. Elektrifikaci předcházela o rok dříve osvětlová a propagační přednáška pro občany. Náves se zřejmě osvětlovala dříve petrolejovými lampami, jak o tom svědčí poznámka v obecním archivu z roku 1894. Telefon si nechala obec zavést v roce 1925 a z roku 1941 je zmínka o fungujícím vodovodu. Od roku 1915 se postupně a podle možností budovala v obci kanalizace.

Z hlediska politického vývoje získal ještě v roce 1911 v říšských volbách nejvíce hlasů kandidát klerikální strany, ale od roku 1919 si udržovala převahu a často i nadpoloviční většinu ve volbách strana agrární. Rozdíly v životní úrovni občanů Odrlic od počátku našeho století byly značné a výrazně je prohloubila hospodářská krize. V roce 1931 dostala obec dotace na nouzové silniční práce pro nezaměstnané a téhož roku se přihlásilo 14 osob na stravování pro nezaměstnané, ale vyhověno bylo jen 3. K významným kapitolám sociálních dějin Odrlic patřila i oslava 1. máje v obci spojená s průvodem v roce 1921 a téhož roku se konala mezi občany sbírka na hladovějící Rusko, která vynesla 155 K a 3,3 q obilí, což byl vzhledem k velikosti obce a celkovému průměru velmi slušný výsledek.

Světová válka od prvních dnů zasáhla výrazně do života obce. Do roku 1916 narukovalo 34 mužů, celkový počet odvedených se pohyboval kolem 60. Celkem pak 18 mužů padlo nebo zemřelo na následky válečných útrap. Brzy se především projevoval nedostatek pracovních sil. Obecním bubeníkem se stal žák III. třídy, ale největší potíže přinášel odchod mužů v zemědělství. Částečně řešilo nedostatek pracovních sil nasazení 26 válečných zajatců od května 1916. O rok dříve přišlo do obce 38 italských vystěhovalců. Podobně jako v mnoha obcích přišly i Odrlice o větší zvon z kaple, který byl na místě rozbit a odvezen pro potřeby válečného průmyslu.

I když venkov nepoznal hlad a bídu tak jako města, projevovaly se i zde důsledky války a válečného hospodářství. Vyspělé sociální citění občanů Odrlic se projevilo jejich podílem na akci České srdce, kdy se během roku 1918 zotavovalo v rodinách občanů 9 dětí z Prahy.

Památce obětem války věnovaly Odrlice pomník odhalený slavnostně 24. 10. 1920. A od roku 1929 si občané připomínali tragická válečná léta vždy na Bílou sobotu v poledne 2 minutami ticha oznamovanými výstřelem z ručnice (Mír Červeného kříže).

Nucené vystěhování a dosídlování velkých hospodářství, které prováděly za II. světové války německé úřady, postihlo i Odrlice, kam se přistěhovaly 2 rodiny německých kolonistů. Musel být odstraněn pomník padlým a roku 1943 zatkl gestapo manžele Dostálovy, jejichž syn odešel na Slovensko k partyzánům. O rok později došlo k hromadnému zatčení 8 osob za poslech zahraničního vysílání (tresty od 4 měsíců do 4 let). Válka přinášela jako v předchozím konfliktu pro venkov rekvizice, drahotu a vázané hospodářství na straně jedné a vysoké prodejní ceny potravin na straně druhé.

V létě roku 1944 již přelétávaly nad obcí spojenecké bombardovací svazy, ale svobodu přineslo až jaro následujícího roku. Jako první ustupovali přes

Odrlice Maďaři a po nich jednotky německé armády. 8. května došlo k bombardování obce a z tohoto období je v kronice uložený německy psaný leták velitele sovětských vojsk gen. Jeremenka, kterým vyzývá Němce ke kapitulaci. 9. května 1945 Rudá armáda osvobodila Odrlice.

Pro kulturní i celkový vývoj obce měla velký význam místní škola; po předchozím jednání se započalo se stavbou 1. 4. 1874 a téhož roku 30. srpna se budova v hodnotě 7000 zlatých předávala do užívání. Počet žáků se v jednotlivých letech měnil. První uchovaný údaj za období 1875/76 uvádí 40, ve školním roce 1892/93 překročil 60 a 1903/4 70 žáků. Pak již jejich počet trvale klesal a ve školním roce 1927/28 měla škola 36 žáků.

První významnou akcí školy, která měla ohlas v okolních obcích i v dobovém tisku, se stal školní výlet do okolí obce spojený „se zpěvy, deklamacemi a různými reji“, jak jej vzpomíná školní kronika. K dalším výletům v době, kdy jejich pořádání nebylo ani zdaleka pravidlem, dávali rolníci bezplatně k dispozici svoje povozy.

Od roku 1898 působila v Odrlicích učitelka ručních prací, o dva roky později získala škola do své zahrady 2 včelíny. V roce 1930 v rámci celostátní akce vzniklo v Odrlicích sdružení rodičů při místní škole.

Škola, podobně jako místní spolky, nacvičovala činohru a později hrála i loutkové divadlo, pořádala poměrně pravidelně různé besídky, akademie a vystoupení, také přednášky, kdy část byla spojena se „světelnými obrazy“, jak se nazývalo tehdy oblíbené promítání diapozitivů.

Zvláštností doloženou v letech 1923–24 a spojenou se jménem řídícího učitele a kronikáře, byly 2 roky trvající kursy esperanta a návštěva zahraničních esperantistů v Odrlicích. Ve škole také aktivně pracoval Červený kříž.

Odrlice patřily k obcím s bohatou kulturní tradicí a jen zlomky starších zpráv a pozdější vývoj napovídají, jak vysoká byla v obci kulturní úroveň.

Z roku 1885 se dochoval záznam, kdy představenstvo Odrlic se rozhodlo zvýšit roční příspěvek na knihy na 10 zlatých (dobová cena asi 100 l mléka), neboť obecní knihovna nestačila pokrýt poptávku zejména ze strany mládeže. V následujícím roce začal v obci pracovat nově založený čtenářský kroužek změněný roku 1900 na Čtenářskou besedu a po 10 letech na odbor Národní jednoty. Roku 1902 předala obec svou knihovnu Občanské besedě a od tohoto data se zachovaly i některé údaje o půjčování knih:

	knih	svazků	čtenářů	půjčeno
1902	234	340		
1907			32	348
1908			28	319
1909				404
1921	321	340	36	
1922	207	347	43	
1925		295		

V úvahu je ale třeba vzít, že vedle Občanské besedy měla stejně velkou knihovnu škola a poměrně velká byla i knihovna učitelská. Podle stavu v jiných obcích lze i v Odrlicích předpokládat v některých případech početné knihovny s rozsahem přes 100 svazků.

Vedle Palackého Dějin národa českého odebírala knihovna Ottův slovník naučný, Praskův Selský archiv a na náklady obce přicházela řada časopisů: Zlatá Praha, Selské listy, Pozor, Humoristické listy. Nejoblíbenější zůstávaly historické romány a z nich pak spisy A. Jiráska. Z roku 1922 se zachovala i charakteristika čtenářstva: z 43 bylo 22 dělníků, 17 zemědělců a 4 studenti (na reálce v Litovli studovalo ve stejném školním roce 9 chlapců z Odrlic).

Vedle školy a knihovny se místní kulturní život spojoval i s činností jiných spolků. Divadlo poměrně pravidelně nacvičoval Sokol, příležitostně Sbor dobrovolných hasičů, různé korporace pořádaly i přednášky často doplňované pro větší přitažlivost „světelnými obrazy“. O povolení ke zřízení stálého biografu požádal Sokol v roce 1937, ale stálé kino v obci zřízeno nebylo.

Ke kulturnímu životu vesnice na přelomu 19. a 20. století patřila i podpora národnostním menšinám a školám na severní Moravě. Již v roce 1903 je zmínka, že představenstvo obce zasílá na svůj náklad do Bohdíkova každý týden české noviny, aktivní při práci ve prospěch českých obcí na Uničovsku byla Národní jednota (1921) a obec podpořila školu v Králové r. 1926.

Kulturní život Odrlic za I. republiky kulminoval rokem 1940, kdy je doloženo 12 významných kulturních akcí včetně činohry, loutkového divadla, operety a filmových představení. Pro život obce mělo význam i svěcení filiálního kostela 19. 10. 1902, který nahradil starou kapli z první čtvrtiny 19. století. Součástí kulturního života se postupně stávala i rádia: v roce 1926 jsou v obci doloženy 3 (z toho 1 krystalový přijímač ve škole, nahrazený roku 1929 třílampovým) a po 10 letech již 14 přijímačů.

Sokol

Jednota odrlického Sokola se ustavila s 30 členy 3. prosince 1910. Cvičení zahájila v sále obecního hostince, kam byla v roce 1913 zavedena i elektřina (4 žárovky). Již v prvním roce svého trvání zakoupila bradla, hrazdu i žíněnky a uspořádala pět veřejných vystoupení. Počet členů vzrostl na 50 a 12 z nich tvořily členky ženského odboru. Roku 1914 se konalo okrskové cvičení „... v zahradě bratra Knaibla ...“ a úspěšnou činnost zastavila až první světová válka. V následujícím roce z 33 členů Sokola 21 narukovalo a cvičební sál od následujícího roku byl přidělen ruským zajatcům, kteří pracovali u místních rolníků.

Rokem 1919 oživila činnost, pravidelná cvičení zahájili žáci a žákyně, o rok později i dorostenky. V ročních přehledech se pravidelně objevuje nejméně jedno divadelní představení, hudební či tělovýchovná akademie, skoro pravidelné bylo zastoupení jednoty na okrskových a případně krajských cvičebních Sokola. Pravidelné byly i vzdělávací přednášky často doplňované „svě-

telnými obrazy“ (promítání diapozitivů). V roce 1923 dosáhla základna jednoty 93 členů a projevílo se to intenzivnější činností. Vedle činohry se s úspěchem podařilo inscenovat i operetu (1928) a ke stejnému datu realizovali členové Sokola tehdy oblíbený „živý obraz“ k 10. výročí samostatné republiky.

Vysoký počet členů vedl k zakoupení vlastního hřiště v roce 1924 a o deset let později se konalo další okrskové cvičení v Odrlicích za účasti 7 jednot z okolí. Ke stejnému datu vznikla i tradice úspěšných maškarních plesů oblíbených i v okolí. Konaly se v Odrlicích a částečně i v Dubčanech, neboť jednota Sokola byla společná pro obě obce. V posledním roce před ukončením činnosti v důsledku okupace Československa se objevuje v Odrlicích i nový sport – odbíjená.

Funkcionáři Sokola v Odrlicích do roku 1939 (neúplné):

starosta	náčelník	náčelnice
Josef Knajbl (1910–1911)	Václav Doležel (1910–1920)	Ludmila Skácelová (1912–1913)
Metoděj Starošík (1912–1919)	Jaroslav Sláma (1920)	Marie Malá (1914–1917)
Karel Hubáček (1920)	Václav Malý (1922)	Anna Malá (1918–1921)
Václav Doležel (1921–1938)	Jakub Šišma (1923–1924)	Františka Kroupová (1923)
Josef Knaibl (1939)	Karel Hubáček (od 1925)	Marie Starošíková (1924)
	Josef Směšný (1938–1939)	Anna Malá (od 1925)
		Marie Maksantová (1939)

Sbor dobrovolných hasičů

Požáry ohrožovaly po staletí obytná i hospodářská stavení na vesnici, neboť krytina bývala z lehce hořlavých materiálů. Ještě v roce 1896 mělo z celkového počtu 53 domů v Odrlicích 10 šindelovou a 8 doškovou krytinu; počet hospodářských objektů s lehce hořlavou krytinou byl ještě vyšší. Proto také převážná většina zásahů proti požárům spadá do prvních desetiletí činnosti odrlického sboru.

Mnohem dříve než ve většině okolních obcí se rozhodlo představenstvo Odrlic 29. 11. 1885 zřídit hasičský sbor. Zakoupil deset košíků na přenášení vody (slaměnné, vymazávané), jeden žebřík a opravilo háky již dříve užívané ke strhávání hořících objektů. Starosta odjel do Čech pod Kosířem, aby si ve

Smékalově továrně prohlédl hasičské stříkačky. Šlo o ručně poháněné stroje upravené pro koňskou příprěž. Dohoda s majitelem spřežení na dovoz stříkačky k požáru se obnovovala každý rok s určením poplatku za jednu jízdu.

Vlastní vznik hasičského sboru v Odrlicích je spojený s 24. lednem 1886, kdy na ustavující schůzi „... byly předloženy a přečteny stanovy nově zřízené hasičské jednoty v Odrlicích...“. K roku 1891 je první zmínka o koupi hasičských stejnokrojů a o rok později zaplatila obec stejnokroje i nemajetným členům. V prvním roce trvání vykazoval sbor 24 členů, v roce 1911 překročil jejich počet 40 a o deset let později 50 členů. V pozdějších letech se členská základna již výrazněji neměnila.

Bilance sboru za prvních 50 let ukazuje, že kromě Odrlic zasahoval i u požárů v Seničce, Senici, Dubčanech, Loučce, Vilémově a v Bilsku. Celkem šlo o 59 akcí. Proto se také vedle státních a obecních dotací na činnost sboru objevují kromě pojišťoven a soukromníků mezi přispěvateli i jména okolních obcí.

Roku 1912 byla postavena nová hasičská zbrojnice a v roce 1932 se konalo v Odrlicích okrskové hasičské cvičení a probíhala župní hasičská škola. Šlo o starší tradici doloženou již v září 1893, kdy se v obci pořádal sjezd hasičů za účasti 12 sborů a 187 členů. U příležitosti oslav 50. výročí založení sboru předvedli jeho členové i ukázky protiletecké ochrany a o rok dříve se v ročních výkazech poprvé objevují jako jeho členky – „samaritánky“ – i ženy. Ke stejnému datu se zachoval i inventář majetku: čtyřkolová ruční stříkačka, dvoukolový naviják, ruční stříkačka zvaná berlovka, 120 m hadic, 10 košů na vodu, 3 háky a 29 kabátů ke stejnokrojům, 27 čapek, 30 sekyrek, 33 opasků, 34 přilbic a 2 polnice.

Výrazný však byl i podíl sboru dobrovolných hasičů na veřejném životě obce. Od roku 1891 (první zmínka) se konal skoro každoročně hasičský ples, stejně pravidelně slavili jeho členové svého patrona sv. Floriana a příležitostně se podíleli a podporovali národnostní boj Čechů na Litovelsku. O prvním divadelním představení pořádaném dobrovolnými hasiči jsou doklady z roku 1900 a zájem o ochotnickou činnost provázel celou historii sboru.

Seznam funkcionářů od založení do roku 1945:

předseda

Tomáš Ošťádal (1886–1887)
František Doležel (1888)
Tomáš Ošťádal (1889–1891)
Jan Malý (1892–1901)
Karel Hubáček (1907–1911)
Stanislav Kouřil (1912–1923)

náčelníci

(ve stejných obdobích)

František Řezníček
František Řezníček
Jan Pilich
Antonín Malý, Alois Koupil,
Antonín Malý, Alois Koupil,
Bohumil Doležel, Alois Koupil,
Václav Doležel, Václav Sadil,
Alois Šišma

Josef Spurný (1924–1925)
Alois Koupil (1926–1930)
Václav Doležel (1931–1934)
Alois Koupil (1935–1945)

Václav Sadil
Václav Sadil, Antonín Macháček
Václav Sadil, Tomáš Hrachovina
Antonín Macháček,
Tomáš Hrachovina

Vývoj Odrlic po roce 1945 ovlivnily změny v politickém a hospodářském životě osvobozené republiky. Projevilo se to již ve volbách roku 1946, kdy nejvíce hlasů získala sice lidová strana, ale těsně za ní se umístila KSČ. O zbývající třetinu hlasů se dělily národně socialistická a sociálně demokratická strana.

Došlo k ustavení místní rolnické komise a přípravného výboru Jednotného svazu českých zemědělců. Nedostatek pracovních sil umocněný odchodem některých rodin a občanů do pohraničí (ve školním roce 1945/46 klesl počet dětí z 51 na 31) nahrazovali částečně Němci nasazovaní před odsunem do zemědělství. Podle pamětníků odešlo do pohraničí kolem 25 rodin, a to představovalo spolu s odchodem děveček a čeledínů 25–30 procent obyvatelstva. K řešení nedostatku pracovních sil i k racionálnějšímu využití mechanizace v zemědělské výrobě měla sloužit řada strojních družstev, které postupně vznikaly v jednotlivých obcích. V Odrlicích se konala ustavující schůze Hospodářského strojního družstva již 18. září 1945 a v jeho vedení měly převahu velcí rolníci. O činnosti se nedochovaly žádné údaje kromě zmínky o chystaném otevření družstevní prádelny počátkem roku 1948. Od následujícího roku začaly funkci strojních družstev přebírat první JZD I. typu.

Až do roku 1948 vyhlášoval zprávy a nařízení Národního výboru obecní bubeník, ale od 12. června začíná provoz místního rozhlasu. Obec si v prvních poválečných letech udržovala čilý kulturní život (3 divadelní představení v roce 1947, 2 v roce následujícím). Významným faktorem se stal postupný přechod obyvatel do průmyslu, neboť již v roce 1954 dojíždělo z Odrlic za prací 56 občanů.

Nejvýznamnější událostí se stalo založení JZD na ustavující schůzi 15. 2. 1952. Poprvé se změnila základní hodnota, která určovala celý život vesnice – soukromé vlastnictví půdy. Neměnila se tím jen výrobní sféra, ale také vztahy mezi lidmi a vývoj družstva představoval neobyčejně složitou kapitolu ve vývoji Odrlic, i když již v roce 1953 přešlo zdejší JZD na III. typ, který znamenal společnou rostlinnou a živočišnou výrobu.

Nedostatek pracovních sil i malý strojový park poznamenaly i první léta práce družstva, kde ještě v roce 1958 vykonávalo převážnou většinu prací na poli smluvně STS Haňovice. Po osvobození bylo sice v obci 5 traktorů, ale kromě jednoho podléhaly výkupu do STS a také z 9 mlátiček zůstala v obci jen jedna. Teprve v letech 1958–60 v důsledku odprodeje strojů z STS do JZD a souběžným nákupem vlastních strojů se družstvo stávalo soběstačným. Zvláštěností JZD Odrlice se stalo včelaření, kterému se družstevníci věnovali od roku 1956, kdy zakoupili 15 úlů.

Tabulka výnosů hlavních zemědělských plodin (q/ha):

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
pšenice	31	28	34	38	23	37	33
ječmen	23	27	24	27	25	26	35
cukrovka	246	375	213	372	381	206	387
brambory	170	200	186	154	213	203	124

V živočišné výrobě, jako u většiny družstev, převažovalo ustájení v adaptovaných prostorách. Data k roku 1958 uvádějí 3 kravíny, 3 vepřiny, 6 koníren a 1 drůbežárnu. Zároveň mělo družstvo v tomto období i nově postavený vepřín a drůbežárnu pro 500 kusů.

Tabulka dojivosti a snášky vajec v JZD Odrlice:

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
dojivost (v l)	1130	2109	2420	2382	2503	2400	2201
snáška (v ks)	91	74	117	140	152	127	126

Celkově lze říci, že hospodářské výsledky JZD Odrlice v živočišné i rostlinné výrobě odpovídají průměrným výsledkům, které dosahovala jednotná zemědělská družstva v produkční oblasti Hané a které byly běžně vyšší, než celostátní průměr.

Bližší pohled na vývoj jednotného zemědělského družstva v Odrlicích poskytuje i následující tabulka:

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
pracovní jednotka	19+2,4	29+6	26+6	27+5	23+4	22+3,5	25+1,7
počet zem. závodů v JZD	27	14	15	15		17	22
počet členů soukromých závodů/počet hektarů	45	58	68	70	85	81	83
počet koní	18	46/74	45/54	31/39	19	25	
počet mlátiček		18	18	18	2	2	
samovazů traktorů/			1		1	2	
/výkon v ks	1/15		1/15		2/40	2/40	

Dostupné archívní materiály nepodávají vyčerpávající obraz o složitém a těžkém procesu, ve kterém vznikalo odrlické družstvo. Zejména složité byly

první dva roky jeho trvání: v prvním roce mělo podle pamětníků družstvo jednotku 2 Kčs + 3 Kčs ze státních dotací, v roce 1953 pak pracovní jednotku 9 Kčs s dotací 2 Kčs. První údaj, který uvádí průměrnou mzdu členů JZD je až z roku 1960: 830 Kčs měsíčně. I když je zde třeba brát v úvahu rozdílnou skladbu členské základny a jejího podílu na práci družstva, svědčí i tyto údaje o jeho složitých počátcích. Projevovalo se to i v malém zájmu členů o schůze, které často nebyly usnášeníschopné i napětím ve vztazích mezi jeho funkcionáři.

Prvním předsedou doloženým rokem 1955 byl Fr. Maksant a od roku 1957 pak Fr. Čech. V mechanizaci záviselo družstvo na STS Haňovice a první kombajnové žně, i pro nedůvěru a nedobré zkušenosti, jsou doloženy až roku 1959. Podíl na zvládnutí prací v JZD měly i brigády, kdy kromě občanů Odrlic se před rokem 1960 objevuje i pravidelná výpomoc vojáků a pracujících z Gramozávodů v Litovli.

V roce 1956 získalo družstvo v krajské soutěži pěstitelů ječmene 1. místo a odměnu 400 Kčs a téhož roku odměnilo i 7 nejlepších členů za celoroční dobrou práci – každého částkou 70 Kčs. Místní národní výbor udržoval do roku 1958 útulek pro děti družstevnic a pomáhal tak řešit trvalý nedostatek pracovních sil (zřízen poprvé 22. února 1951). Brigádní výpomoc potřebovali odrlickí zemědělci již před založením JZD.

První zmínka o rekreaci pro členy je z roku 1955 a družstvo pořádalo pravidelně zájezdy a společenské večírky při příležitosti ukončení žňových nebo podzimních prací. K roku 1959 se zachovala první zmínka o fungujícím družstevním kině na čísle 12 v Odrlicích.

O slučování družstev se jednalo poprvé v roce 1959 a uvažovalo se o spojení odrlického, dubčanského, cholinského a případně myslechovického družstva v jeden ekonomický celek, ale již v následujícím roce vznikla nová varianta – spojení s družstvem v Seničce, které schválila 20. února 1961 členská schůze v Odrlicích a 23. března společná slučovací schůze obou družstev: rada ONV schválila sloučení 9. října téhož roku.

Nový ekonomický celek JZD Vítězný únor v Seničce začal hospodařit se 191 členy (z toho 72 mužů) na 710 ha zemědělské půdy. Přetrvával vysoký věkový průměr 52 roků. Obě družstva vnesla do společného hospodaření i řadu dříve nevyřešených problémů, které navíc umocňovaly zprávy o chystaném rozloučení nového ekonomického celku šířené mezi členy JZD. Poklesla pracovní morálka i úroveň řídicí práce. Projevilo se to v hospodářských výsledcích družstva i na výši odměn, kdy pracovní jednotka v roce 1963 vyšla na 15,50 Kčs a v následujícím roce na 17 Kčs. Od roku 1965 dochází ke zlepšení, které pak kladně ovlivňovalo v dalších letech činnost družstva.

V rostlinné výrobě se nejvíce projevoval nedostatek pracovních sil a v prvních letech po sloučení se nedařilo plnit agrotechnický harmonogram prací. V roce 1964 se poslední fůra slámy svázela až 12. října a tím se narušovaly i další práce. Významnou úlohu měla činnost patronátních závodů. Vedle příležitostné pomoci n. p. Sigma Lutín pomáhala družstvu ve špičkových

pracích střední ekonomická škola v Olomouci. V roce 1964 sklídili její žáci 10 ha brambor, o dva roky později 29 ha a téhož roku okopali i 23,6 ha cukrovky; údaje za ostatní léta se nedochovaly. Při nočních výmlatech pomáhali i místní občané pracující trvale mimo zemědělství.

Tabulka dochovaných údajů o výsledcích rostlinné výroby (v q/ha)

	1961	1962	1964	1966	1967
pšenice	35	35	36	35	37
ječmen	34		28	33	39
brambory	170	55		195	210
cukrovka	377	307			400

V živočišné výrobě se projevovaly nepříznivě i obtíže z výroby rostlinné, kdy družstvo v roce 1963 nesplnilo většinu předepsaných dodávek a muselo pro následující rok nakoupit potřebná krmiva za 338 000 Kčs. Klesala i dojivost, která se v prvním pololetí téhož roku pohybovala kolem 3 litrů na krávu a den.

Nepříznivě, jako v řadě jiných družstev, se i v novém ekonomickém celku projevovala roztržitá ustájenost. JZD mělo v roce 1961 kravín pro 95 kusů a 65 prasnic v jedné porodně, ale celkem byl skot (565 kusů, z toho 268 krav) i vepřový dobytek (836 kusů, z toho 108 prasnic) ustájen na 20 místech. Dojivost poklesla v letech 1962–64 z 2153 l na 1700 litrů, ale v následujících třech letech se pak již trvale zvyšuje až na 2653 litrů.

V roce 1964 dokončilo družstvo výstavbu čističky na obilí a kůlny na hospodářské stroje, o tři léta později přestavělo posklizňovou linku, dokončilo sklad obilí a zadalo v roce 1966 projekt na výstavbu výkrmny vepřů pro 1200 ks. Téhož roku vybudovalo ocelokůlnu na píce a čerpací stanici nafty. Rokem 1967 zrušilo družstvo chov slepic.

Další proces integrace zemědělských závodů se projevil roku 1974, kdy k JZD Senice byla jako zanikající připojena družstva v Náměšti, Drahanovicích a Seničce. Nové družstvo hospodařilo na 3479 hektarech. Usnesení společné členské schůze ze dne 1. 3. 1974 potvrdila rada ONV Olomouc 6. dubna téhož roku. O dva roky později, přistoupením družstev v Bílsku a v Těšeticích, vznikl dnešní ekonomický celek JZD Mírová cesta v Senici na Hané, který hospodaří na 8500 ha zem. půdy.

Zemědělský charakter obce soustřeďoval většinu činnosti MNV na otázku plnění dodávek a na kvalitní obdělávání půdy; k obojímu bylo třeba již před založením družstva zvát brigádníky, a přesto se dodávky obtížně plnily. Výkup zemědělských strojů do STS, které přednostně pracovaly pro vznikající JZD a nedostatek pracovních sil vytvářely do vzniku družstva pro velké rolníky těžko řešitelnou situaci. Náročné úkoly spojené s budováním JZD zastavily ostatní činnost v obci a s další výstavbou a úpravami se setkáváme

až v šedesátých letech, kdy již byly Odrlice jako spádová obec spojeny se Seničkou (1960).

V roce 1961 došlo k opravě školy, v letech 1964/65 se vybudovala část kanalizace a ke stejnému datu se opět po letech vysazovaly v obci ovocné stromy. V následujícím roce došlo v Odrlicích k instalaci nové rozhlasové ústředny a roku 1967 postavili občané svépomocí autobusovou čekárnu a upravili prostor Pod lipami.

Roku 1974 došlo k další integraci a Senička i Odrlice se staly součástí střediskové obce Senice na Hané. V následujícím roce byla dokončena stavba nové prodejny, hřiště a výletišť. Zlepšila se úprava obce, která tak mohla důstojně o 2 roky později přivítat své hosty na sjezdu rodáků.

Kulturní život v obci udržovaly složky národní fronty: plesy a společenské akce pořádané Mysliveckým sdružením i ČSPO byly doplňovány akcemi spojenými s významnými výročími, oslavami dne žen či zájezdy. Přes obtížné podmínky pracovala v obci místní knihovna.

Rozhodující vliv na zvelebení obce měla aktivita jejích občanů: jen v roce 1976 odpracovali na opravě budov patřících MNV a na opravě kaple 3274 brigádnických hodin a na úpravě obce téhož roku 1190 hodin.

Integrace družstev a obcí se projevila i ve školství, kdy po krátkém dojíždění do Seničky (doloženo 1975) byli žáci z Odrlic převedeni do školy v Cholině.

Pohyb a růst obyvatelstva nevykazoval podstatnější změny. V roce 1963 měly Odrlice 265 obyvatel a roku 1985 263 obyvatel. V mezidobí došlo vlivem populačních silných ročníků ke zvýšení, kdy k roku 1976 se uvádí ve statistice 64 domů, 91 bytů a v nich 276 obyvatel.

TJ Sokol Odrlice

V roce 1945 se podařilo v Odrlicích založit oddíl kopané, což bylo vzhledem k počtu obyvatel velmi náročné. Oddíl neměl vlastní hřiště, musel hrát v Cholině a to bylo jedním z hlavních důvodů jeho rozchodu (1950).

V roce 1951 pravidelně cvičili jen žáci a žáčky, vznikly oddíly stolního tenisu a odbíjené. Na zápasy se jezděvalo na kole, ale přes všechno nadšení činnost pozvolna upadala, neboť všechna mládež odcházela do škol a do učení mimo obec.

Cvičení se omezilo jen na nejmenší žáky. Ochotnická tradice se neobnovila, i když dvě uvedené inscenace měly úspěch a tak ke společenskému životu přispívala TJ Sokol v tomto období především tradičními maškarními plesy. Aktivně se zapojovala do zemědělských brigád, ale i na její práci se odrazil složitý a nelehký vývoj, kterým Odrlice během padesátých let procházely.

Na jaře 1962 založili nadšení funkcionáři a členové TJ Sokol opět oddíl kopané, hrálo se na upraveném poli a po ukončení podzimní části soutěže se musel pozemek zorat.

Zařazení polnosti v okolí Odrlic do I. bonity neumožnilo zřízení stálého hřiště. Přesto dosahoval oddíl dobrých výsledků a díky jim a reorganizaci soutěže se dostal do III. třídy a podařilo se i splnit podmínky pro tuto skupinu: založit mládežnické družstvo. Postupné narůstání problémů vyřešila TJ sloučením s oddílem kopané v Cholině.

K nové aktivitě dochází roku 1970, kdy nově ustavený výbor ve spolupráci s vrátivšími se hráči a na základě dohody s MNV a JZD získal provizorní hřiště a krátce na to se podařilo prosadit i zřízení stálého hřiště z bývalé školní zahrady a části pozemku patřícího MNV. První práce byly zahájeny v roce 1971, ale pro velký počet staveb v akci Z byla stavba šaten dokončena až v roce 1974 a dodělávky v roce následujícím. Vzniklo však dílo v hodnotě 500 000 Kčs a členové TJ Sokol při jeho realizaci odpracovali 8325 brigádnických hodin. Fotbalový oddíl se probojoval do III. třídy, ostatní činnost TJ Sokol se pak v tomto období omezila na cvičení žactva v zimním období.

Otevření nového sportovního areálu se stalo svátkem celé obce. Během dvoudenních oslav se konalo okresní finále družstevních jedenáctek okresu Olomouc a proběhlo ukázkové cvičení ČSPO. V neděli prošel obcí krojovaný průvod a žáci předvedli ukázky spartakiádního cvičení. Odpoledne zakončilo utkání internacionálů Slaviě a oddílu kopané Odrlice, večer pak proběhla beseda se členy oddílu Slaviě.

Při sjezdu rodáků v roce 1977 se hrál zápas oddílu kopané s internacionály Dukly Praha. S ukázkami cvičení vystoupilo i žactvo jednoty a téhož roku dostala jednotka za svou činnost čestné uznání.

V roce 1981 se v důsledku poklesu počtu žáků rozpadl mládežnický oddíl kopané a ani rozšíření sálu v místním pohostinství nepřispělo ke zvýšené sportovní aktivitě.

Teprve v posledních letech a zejména mezi mládeží se rozšířil zájem o tělesnou výchovu. S podporou MNV bylo u rybníka vybudováno malé víceúčelové hřiště a rekreačně se od roku 1985 začal hrát stolní tenis. Mezi ženami získal značnou oblibu aerobic.

Jednota jako celek i její členové se pravidelně podíleli na brigádnických akcích, které přispěly ke zvelebování obce. Patřili k čestným dárcům krve, organizovali společenské akce a zábavy, které obohacovaly kulturní a společenský život Odrlic.

Funkcionáři TJ Sokol Odrlice po roce 1945 (neúplné):

předseda TJ Sokol

František Látal (1951)

Jan Sláma (1957–60)

Jaroslav Chromý (1960–62)

František Absolon (od 1962)

předseda oddílu kopané

Josef Havlíček (1962)

Tomáš Pospíšil (1970–73)

Josef Havlíček (od 1976)

Místní organizace ČSPO v Odrlicích

V poválečném období došlo k reorganizaci sborů dobrovolných hasičů a také v Odrlicích byla ustavena místní organizace Českého svazu požární ochrany, která úspěšně navázala na předchozí práci sboru.

Roku 1948 na základě sbírky občanů byla zakoupena motorová stříkačka PPS-8 a postupně získala organizace i další výzbroj. Původní, stále provozuschopná stříkačka, byla prodána na Slovensko.

Významnou změnu ve způsobu práce přinesl rok 1953, kdy se základem aktivní činnosti požárníků stalo devítičlenné družstvo (devítka). O tři léta později se dochovala první zmínka o pravidelných protipožárních prohlídkách, které se stávaly stále významnější součástí činnosti odrlických požárníků.

Po poklesu aktivity v padesátých letech dochází na přelomu desetiletí přes trvající nedostatky v technickém vybavení ke zlepšení činnosti. Začíná se pravidelně cvičit, obnovuje se tradice plesů, k roku 1961 je zmínka o prvním zájezdu.

Projevilo se to především roku 1963, kdy sbor převzal do socialistické péče objekty JZD, jeho devítka nahrazovala družstvu chybějící vlastní požární skupinu; od MNV získali požárníci podporu na vybudování zbrojnice z bývalé obecní kolny. Adaptace probíhala v letech 1966/71 a členové zde odpracovali přes 1000 brigádnických hodin. K další přestavbě došlo až roku 1985. Postavili sušák na hadice a v okrskové soutěži získali po dlouhé době první místo.

V letech 1969–70 se podařilo odrlické organizaci získat požární vůz Tatra 805 a vedle původní stříkačky i novou PPS 12. V roce 1973 se dokonce podařilo založit a připravit na soutěže i mládežnické družstvo, které ale v následujícím roce zaniklo. V období 1973–75 vybudovali členové organizace za podpory ostatních občanů požární výletišť s oplocenou vodní nádrží, stánky, parketem a osvětlením. V dalších dvou etapách v letech 1977 a 1986 se postupně rozšiřovalo jeho vybavení o stolové zařízení, které má dnes kapacitu 500 míst a celkovou hodnotu díla lze vyčíslit částkou 150 000 Kčs. Se jmény členů ČSPO se však můžeme setkat i u jiných budovatelských a společenských akcí.

Funkcionáři Českého svazu požární ochrany v Odrlicích:

předseda:

Václav Sadil (1946–47)
Tomáš Hrachovina (1948–54)
Antonín Maksant (1955–59)
Stanislav Kleibl (1960–64)
Václav Šišma (1965)
Josef Vaňák (1966–67)

náčelníci v jeho funkčním období:

Václav Šišma, Antonín Maksant
Klement Boček, Jaroslav Grézl
Josef Stratil
Jaroslav Grézl
Jaroslav Čamek
Karel Churavý

Stanislav Kleibl (1968–69)
Karel Churavý (1970–85)
Jaroslav Řezníček (od 1986)

Karel Churavý
Jaroslav Čamek, František Absolon,
Ladislav Šmoldas
Jaroslav Čamek

Místní skupina Československého červeného kříže v Odrlicích

Počátky a první zmínky o práci Červeného kříže jsou spojeny s činností odrlické školy ve dvacátých letech, kdy vznikla tradice, která pak vyústila v roce 1952 do založení dnešní místní skupiny Československého červeného kříže v Odrlicích.

Se jmény jejích členů je možné se setkat nyní i v předchozích letech při různých veřejných akcích, při brigádách na zvelebování obce, ale také při osvětové a zdravotnické práci. Dlouhá je i tradice bezplatného dárkovství krve. V roce 1973 darovalo krev 39 a v roce 1985 již 58 členů místní skupiny, kde celkový stav členstva se pohybuje kolem 70.

Od roku 1983 získala místní organizace v Odrlicích třikrát titul Vzorná základní organizace. Kromě toho obdrželo 35 členů bronzovou a 18 stříbrnou Plaketu Janského.

Myslivost

Po období soukromých nájmu převzalo v letech 1945–50 honitbu Lovecké společenstvo založené roku 1945 a tvořené vlastníky pozemků z Odrlic, které ji pronajímalo Lovecké společnosti v Odrlicích, kde část členů tvořili i nezemědělci. Oba spolky zanikly v roce 1950, kdy 8. ledna vznikla v Odrlicích Lidová myslivecká společnost, která obhospodařovala polní honitbu v okolí obce. Ve stejné době se utvořila pro přilehlou lesní honitbu myslivecká společnost Rampach, kterou tvořili pracovníci vojenské správy a bezpečnosti. Měla ale potíže se získáváním krmiv a proto došlo k dohodě, kdy okolní myslivecká sdružení jí vypomáhala a členové sdružení získali členství v Rampachu a tím pro své organizace i právo užívat lesní honitby. Po rozchodu společnosti Rampach získala Lidová myslivecká společnost v Odrlicích les sousedící s její honitbou.

Novela zákona o myslivosti z roku 1962 a o rok dříve provedené sloučení jednotných zemědělských družstev v Odrlicích a Seničce vedlo 12. ledna 1963 k ustavující schůzi Mysliveckého sdružení Skalka v Seničce. Poslední významnou změnu pak přinesl 12. březen 1978, kdy se sloučila myslivecká sdružení Cholina–Dubčany, Senička–Odrlice a Senice na Hané do nové organizace s názvem Myslivecké sdružení Hanácké podlesí se sídlem v Senici na Hané.

Důsledky moderní zemědělské velkovýroby se již od počátku šedesátých let nepřímo projevovaly na poklesu stavů pernaté zvěře a zajíců. V roce 1978

z plánovaných 1033 kusů bylo odstřeleno jen 732 bažantů a v následujícím roce ze 750 plánovaných jen 447.

Ve stejném roce se zvětšila výměra honitby z 2629 ha na 3048 ha (z toho 122 ha lesa) a v roce 1980 se poprvé přikročilo k umělému odchovu bažantů v bývalé odchovně slepic v Seničce, kterou dalo k dispozici JZD a, hned prvním rokem zde umístili myslivci 1000 kuřátek zakoupených OV ČMS od mysliveckých sdružení ve Třech sekerách a Střelcích. Celkem 600 ks 8–10 týdnů starých bažantů bylo vypuštěno ve dvou nejvhodnějších lokalitách (Vrbový remíz a les pod Křebem).

V roce 1981 pak pro vlastní produkci vajec vybudovali členové sdružení 20 boxů o rozměrech 3×9 m v Cholině a od 150 zakomorovaných slepic získali 8720 vajec, ze kterých MS Střelice dodalo ze svých líhní 5500 bažantů. Ve stejném roce vznikla odchovna s výběhem pro 2500 kusů bažantů umístěná v Seničce a to se vzápětí projevilo i na stavu honitby, kdy se zvýšila hektarová produkce na 0,58 kg z hektaru v roce 1981 oproti 0,36 kg v roce předešlém.

Rekonstrukcí stodoly u č. 12 v Odrlicích v letech 1981–1985 se podařilo získat sklad na krmiva a zařízení, kdy vedle drobného inventáře mělo sdružení traktor Z 5645 a od roku 1983 i nákladní auto Avii 30. O rok dříve začalo s intenzivním obděláváním pronajatých polí (hlavně pšenice, kukuřice, krmná řepa a brambory). Ve stejném roce vybudovali členové druhý volný výběh s kapacitou 2500 ks a produkce vajec stoupla na 10 000 ks. V roce 1983 pak bylo odchováno 5500 bažantů, z toho 3000 prodáno do MS Židlochovice. Výsledky chovu však nepříznivě ovlivňovalo přemnožení škodné.

Budovatelské úsilí pokračovalo i v roce 1984 dokončením tří vypouštěcích zařízení s kapacitou 100–150 kuřat pod senickým lesem a pod lesem v Odrlicích. Zde vzniklo v následujícím roce i další vypouštěcí zařízení pro 200 bažantů.

V letech 1984–85 se pohyboval odstřel zajíců kolem 300 kusů, srnčího kolem 20, odchyt zajíců kolem 30–40, bažantů přes 100 ks. Finanční plán v letech 1983–85 se udržoval v rozpětí 100–120 000 Kčs, což představuje značné peněžní prostředky a je to také důkazem aktivity členů Mysliveckého sdružení Hanácké podlesí a jejich úspěchů v péči o zvěř i přírodu, kterou uchovávají i pro další generace v podobě, jakou dnes má. I když jde o velmi náročný úkol, podílejí se členové i na budování Odrlic a na všech změnách, kterými obec prošla.

Funkcionáři mysliveckých sdružení:

Lidová myslivecká společnost Odrlice

předseda

hospodář

Břetislav Starošík (1950)

Josef Nepustil

Jan Valouch (1951–55)

Jaroslav Kleibl

Jan Valouch (1956)
Jan Valouch (1957-59)
Jan Valouch (1960-62)

Miroslav Polášek
Jan Grézl
Jaroslav Kleibl

Myslivecké sdružení Senička-Odrlice:

předseda
František Zbožínek (1963)
Jindřich Maksant (1964)
Karel Němec (1965-69)
Václav Lakomý (1970-72)
Vojtěch Absolon (1973-74)
Jan Valouch (1975-77)

hospodář
Karel Němec
Josef Chochola
František Weisner
Jaromír Moučka
Jaroslav Kleibl
Jaroslav Kleibl

Myslivecké sdružení Hanácké podlesí:

Stanislav Čulík (od 1978)

Josef Sova

Brandýské strojírný a slévárny Senice na Hané

Počátky strojírenství v lidnaté a velké hanácké vesnici jsou spojeny s historií dvou firem. V letech 1926-1948 pracoval v Senici malý závod Masný a spol., strojírna, výroba patentních strojů, výroba a opravy čisticích strojů pro mlýny, sladovny a skladiště. Hlavní výrobní náplň však zajišťoval patent A. Masného na loupací stroj.

Předchůdcem dnešního závodu Brandýské strojírný a slévárny se stal podnik Leopolda Kašpara: továrna na stroje a slévárna v Senici na Hané, který po předchozím období, kdy měl charakter drobné živnostenské provozovny, se rozrostl a od roku 1902 je již veden jako závod. Roku 1919 jej majitel prodal za 300 000 Kčs Mlynářské obchodní společnosti v Praze, která mu ponechala původní název i výrobní program. Po 11 letech dosáhl již počtu 150 zaměstnanců.

V době hospodářské krize ve třicátých letech výroba postupně upadala a nevyužívané objekty pak koupil v roce 1942 pražský továrník Foglar, který po nezbytných úpravách zahájil výrobu prvních vlečných vozů. V únoru 1948 byla v podniku zřízena národní správa a došlo k jeho začlenění do n. p. Karosa.

Závod se začal modernizovat, stavěly se nové výrobní haly a organizačně byl zařazen pod n. p. Brandýské strojírný a slévárny. V šedesátých letech se opět výrazně zvýšila kapacita výroby a díky nové lakovně a nové montážní hale bylo možné vyrábět až 10 000 kusů přívěsů ročně. Špičková technologie kování hřídelů náprav i jejich obrábění pozvedla výrobní možnosti závodu a spolu s další výstavbou nezbytných objektů vytvořila předpoklady pro za-

jišťování potřeb přepravců dodávkami kamiónových přívěsů i přívěsů pro zemědělskou dopravu.

V současné době má závod skoro 700 zaměstnanců a řada z nich dojíždí do práce z Odrlic.

Spotřební družstvo Jednota

Samozásobitelský charakter venkova, především malých lokalit, poznamenal rozvoj obchodů. Značná část věcí se pořizovala ve městě a zanedbatelná nebyla ani úloha podomních obchodníků. K roku 1921 jsou pro Odrlice uváděny 3 obchody, z nich pak jeden s tradicí od roku 1875. Šlo však o malé krámký s nevelkým obratem.

Socializace obchodu vedla v roce 1954 k otevření prodejny Budoucnost, která se později začlenila do prodejní sítě Jednoty Litovel. Do roku 1975 sídlila prodejna na čísle 14 a téhož roku otevřela Jednota novou ve středu obce, která byla postavena občany v akci Z.

V roce 1987 se zde prodává denně kolem 60 l mléka, 240 rohlíků, 60 kg chleba a vedle základních potravinářských výrobků nabízí prodejna občanům i vybraný sortiment průmyslového zboží. Maloobchodní obrat pravidelně stoupá a dosáhl v roce 1986 částky 1 194 000 Kčs.

Po řadě soukromých hospod zakoupila již v minulém století obec hostinec na čísle 8, který každoročně pronajímala zájemcům za dohodnutou částku. Na stejném místě se nachází i dnešní Pohostinství Jednoty, které v letech 1984/85 prošlo rozsáhlou přestavbou.

PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA:

- Státní oblastní archiv Opava, pracoviště Janovice; fondy Krajský národní výbor Olomouc, Firemní spisy, Sčítací operáty 1921.
- Okresní archiv Olomouc, pracoviště Litovel; fondy Protokoly obecní rady 1887–1945, MNV Odrlice 1945–58, JZD Odrlice 1954–61, JZD Senička 1961–65.
- Sokolská kronika 1910–52.
- Jednatelská kniha TJ Sokol 1910–26.
- Zápisy ze schůzí TJ Sokol 1971–79.
- Zápisy ze schůzí Sboru dobrovolných hasičů v Odrlicích 1899–1913, 1931–51.
- Zápisy ze schůzí místní organizace ČSPO v Odrlicích 1951–70.
- Pamětní kniha Odrlic 1902–1948.
- Školní kronika Odrlic, I. díl, 1877–1951.
- Kronika Seničky 1960–67.
- Kronika Senice na Hané 1979–85.
- Historický místopis Moravy a Slezska 1848–1960, III. díl, Ostrava 1972.
- Litovel, Konice a okolí, Brno 1938.
- Okres Olomouc, Ostrava 1981.
- Zpravodaj JZD Senice na Hané.
- Moravský venkov.
- Našinec.
- Pozor.
- Selské listy.

ODRLICE VOM ENDE DES VORIGEN JAHRHUNDERTS

RESÜMEE

Das kleine Dorf Odrlice liegt im Hannagebiet nicht weit von Litovel. Die Landleute bildeten vor dem Jahre 1950 die meiste Mehrheit seiner Einwohner. Erst von diesem Datum ist die Zahl der außer Landwirtschaft beschäftigten Einwohner schnell angewachsen. Das ständige Sinken der Zahl der Einwohner in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts ist auch hier sichtbar, ähnlich wie in den meisten nächstliegenden Gemeinden. Es machte sich schon nach dem Jahre 1945 markant bemerkbar, wo die Knechte und Mägde aufgehört haben in der Gemeinde zu arbeiten und wo ungefähr 25 Familien ins Grenzgebiet weggegangen sind. Die Zahl der Einwohner sank um mehr als ein Viertel. Odrlice hatte gegenüber dergleichen Gemeinden große Zahl der Gehöfte mit der Fläche über 20 ha (7 Wirtschaftseinheiten). Die Verkoppelung der Grundstücke verlief in den Jahren 1906–1910, die erste Dreschmaschine ist im Jahre 1903 als Eigentum der Genossenschaft belegt, und der erste Traktor erschien schon im Jahre 1926. Die Elektrizität wurde in die Gemeinde im Jahre 1913 eingeführt, und ein Jahr später bekam das Dorf eigene Haltestelle auf der neuen Eisenbahn Senice – Litovel. Die Agrarpartei hatte in Odrlice den entscheidenden Einfluß bis zu dem II. Weltkrieg. Während des I. Weltkrieges kamen 18 von 60 Soldaten ums Leben. Das Dorf hatte eigene Schule, und einzelne Vereine sicherten hier ein reiches Theater- und Kulturleben. Die entscheidende Begebenheit für das Leben von Odrlice nach dem II. Weltkrieg war die Gründung der Landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaft (LPG) im Jahre 1952, die sich 9 Jahre später mit der LPG in Senická vereinigte. Vom Jahre 1974 ist Odrlice einer der Bestandteile der LPG in Senice na Hané. Die Gemeinde ist von diesem Datum auch unter den Ortsvolksausschuß in Senice angegliedert. Das freiwillige Feuerwehrcorps entstand im Jahre 1885. Der Turnverein „Sokol“ wurde im Jahre 1910 gegründet. Beide Vereine sind bis zur Gegenwart aktiv.

Odrlice, střed obce s prodejnou Jednoty a filiálním kostelem, 1987

VÝSTAVY 1987

OD DRAISINY K JÍZDNÍMU KOLU

Velký sál KVMO 2. červenec–27. září 1987

Scénář: Miroslav Papoušek

Architektonické a grafické řešení: ing. arch. Blanka Zlamalová

Plakát, pozvánka: Ludvík Buryšek

Publikace: „Historická jízdní kola“, 44 stran: Ing. Ivo Hrubíšek – Miroslav Papoušek, grafické řešení: Ludvík Buryšek

Realizace: pracovníci Krajského vlastivědného muzea v Olomouci

Návštěvnost: 14 850 osob

VÝSTAVA „OD DRAISINY K JÍZDNÍMU KOLU“

Ve dnech 2. července až 27. září 1987 se konala ve velkém sále Krajského vlastivědného muzea v Olomouci výstava podávající přehled o technickém vývoji jízdního kola v 19. století na příkladu vzácně dochovaných strojů ze sbírek vlastivědných muzeí v Severomoravském kraji.

Podnětem k uspořádání této víceméně technicky koncipované výstavy se stala početná kolekce historických jízdních kol ze sbírek Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, čítající 14 kusů a sestávající z draisin, Michauxova velocipedu, vysokých kol, jízdního kola s pákovým pohonem zadního kola až po typ, jehož koncepce je až na nepatrné změny užívána doposud. Zbývající vystavené stroje pocházely ze sbírek vlastivědných muzeí v Šumperku a Bruntále a ze Sině tradic ve Střelicích. Výběr obrazového a dokumentačního materiálu byl proveden tak, aby přiblížil jak jednotlivé mezníky v konstrukci tohoto jednostopého dopravního prostředku, tak i jeho společenské uplatnění a počátky organizované cyklistiky v českých zemích v posledních dvou desetiletích minulého století. Cenné fotografie pocházely ze sbírek Muzea tělesné výchovy a sportu a Národního technického muzea v Praze, dobové reklamní plakáty z Moravské galerie v Brně. Doklady k vývoji organizované cyklistiky v olomouckém regionu byly zapůjčeny z Okresního archivu v Olomouci.

-oup-

OBSAH:

ČLÁNKY:

Stanislav Lapčík, StOAr Olomouc, Wurmova 11, Ze starší historie Odrlic, s. 1–14

Pavel Pospěch, KVM Olomouc, nám. Republiky 5, Odrlice od konce minulého století, s. 15–32

VÝSTAVY 1987, -oup- Od draisiny k jízdnímu kolu

Překlad resumé: M. Papoušek

VYOBRAZENÍ:

OBÁLKA: Draisina, výrobek olomouckého měšťana a podkovářského mistra Antona Schigarta z 20.–30. let 19. století.

Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, č. 252.

Vydalo Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci, nám. Republiky 5/6.

Odpovědný redaktor dr. Vlastimil Tlusták.

Redakčně připravila dr. A. Šimková.

Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod 11, třída Lidových milicí č. 5, Olomouc.

Rukopis odevzdán do tisku 29. 6. 1987.

Reg. zn. RM 134.